

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Eva Gruden

Uspešnost mirovnih operacij in misij:
analiza UNAMSIL (Sierra Leone)

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Eva Gruden

Mentorica: doc. dr. Maja Garb

Uspešnost mirovnih operacij in misij:
analiza UNAMSIL (Sierra Leone)

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

Zahvala Vsem, ki ste kakršen koli način prispevali k nastanku tega diplomskega dela.

Še posebno mami in očetu, ki sta me vsa ta leta tako ali drugače podpirala.

Zahvala gre tudi mentorici doc. dr. Maji Garb

za usmeritve in pomoč.

Uspešnost mirovnih operacij in misij: analiza UNAMSIL (Sierra Leone)

Diplomsko delo preučuje uspešnost mirovnih operacij v okviru dejavnikov, ki vplivajo na uspeh misij, hkrati pa tudi vpliv misije na kakovost življenja prebivalstva države, v kateri je mirovna operacija potekala. Analiza misije je izvedena na podlagi kriterijev Pushkine (2006), ki je najbolje zajela problematiko s svojimi štirimi cilji (omejitev nasilnega konflikta v državi, zmanjševanje človeškega trpljenja, preprečitev razširitve konflikta čez meje, rešitev konflikta in promocija reševanja konflikta), ki jih mora misija doseči ter z 12 hipotezami o povezanosti med določenimi dejavniki in ravno uspeha. V primeru izbrane operacije v Sierra Leone, ki danes predstavlja zgodbo o uspehu, lahko vidimo, da je bila misija na samem začetku precej neuspešna. Vendar je v nadaljevanju zaradi posredovanja Velike Britanije prišlo do preobrata. V drugem delu pa sem analizo usmerila v kakovost življenja prebivalstva v čas pred, med in po mirovni operaciji, kjer se izkaže, da je v času trajanja mirovne operacije prihajalo do dviga kakovosti življenja. Poleg tega pa je misija uživala tudi ogromno podporo lokalnega prebivalstva.

Ključne besede: uspešnost, dejavniki uspeha, mirovne operacije, Sierra Leone.

The success of peacekeeping operations and missions: analysis of UNAMSIL (Sierra Leone)

Thesis examines the effectiveness of peacekeeping operations in the context of the factors that influence the success of the mission and at the same time, the impact of the mission on the quality of life in country in which the peacekeeping operation took place. Analysis of the mission was carried out on the basis of criteria by Pushkina (2006), who best covered this issue with her four goals (restriction of violent conflict in the country; alleviate human suffering; preventing the extension of conflict across borders; promoting the settlement of the conflict) that the mission should achieve, and with 12 hypotheses about the relationship between specific factors and the level of success. In the case of operation in Sierra Leone, which today represents a success story, we can see that the mission at the beginning was rather unsuccessful. However, after the intervention of Great Britain a turning point in the mission success happened. Second part of the analysis focuses on quality of life of the population in the period before, during and after the peace-keeping operation, where it is shown that in the duration of peacekeeping operations quality of life rises. In addition, the Mission enjoyed a tremendous support from the local population.

Key words: effectiveness, success factors, peacekeeping operations, Sierra Leone.

KAZALO

1	UVOD:	8
2	METODOLOŠKI OKVIR:	8
2.1	Opredelitev teme in ciljev proučevanja.....	8
2.2	Raziskovalno vprašanje.....	9
2.3	Uporabljena metodologija	9
2.4	Temeljni pojmi	10
2.4.1	Uspešnost.....	10
2.4.2	Mirovne operacije.....	10
2.4.3	Organizacija Združenih narodov	12
3	TEORETIKI O USPEŠNOSTI	12
4	SIERRA LEONE.....	18
4.1	Državljska vojna	18
4.2	ECOWAS in vključitev ZN.....	20
4.2.1	UNOMSIL.....	21
4.2.2	UNAMSIL.....	22
5	ANALIZA VIDIKOV USPEŠNOSTI	23
5.1	Mandat.....	23
5.2	Kriteriji uspešnosti	26
5.2.1	Omejitev nasilnega konflikta v državi.....	26
5.2.2	Zmanjševanje človeškega trpljenja.....	28
5.2.3	Preprečitev razširitve konflikta.....	30
5.2.4	Promoviranje razrešitve konflikta	31
5.3	Povezanost med dejavniki in uspehom.....	32
5.4	Vpliv misije na življenjski standard v Sierra Leone.....	39
5.4.1	Prebivalci in UNAMSIL.....	40

5.4.2	Korupcija in politični teror	42
5.4.3	Indeks človekovega razvoja	44
6	ZAKLJUČEK	50
7	LITERATURA	52

SEZNAM GRAFOV IN TABEL

Graf 5.1:	Intenziteta konflikta med 1994–2010 med uporniki in vlado Sierra Leone	26
Graf 5.2:	Intenziteta konflikta v Gvineji	31
Graf 5.3:	Zasluge za mirovni proces	35
Graf 5.4:	Mnenje prebivalstva o varnostni situaciji v Sierra Leone.....	40
Graf 5.5:	Mnenje ljudi o dolžini trajanja misije	41
Graf 5.7:	Odnos pripadnikov UNAMSIL do prebivalcev Sierra Leone	41
Graf 5.8:	Stopnja korupcije v javni upravi po mnenju ljudi v letu 2010.....	42
Graf 5.9:	Ocena političnega terorja v Sierra Leone med letom 1990 in 2008	43
Graf 5.10:	HDI Sierra Leone v primerjavi z svetovnim, subsaharskim in nizkim indeksom človekovega razvoja od leta 1980 do 2012	44
Tabela 5.1:	Begunci in notranje razseljene osebe Sierra Leone med 1993 in 1999.....	29
Tabela 5.2:	Begunci in notranje razseljene osebe Sierra Leone med 2000 in 2012.....	29
Tabela 5.3:	Indeks človekovega razvoja za Sierra Leone od 1980 do 2012	44
Tabela 5.4:	Javni izdatki za zdravstvo v % BDP za Sierra Leone	45
Tabela 5.5:	Število smrti mater pri porodu na 100 tisoč porodov v Sierra Leone	46
Tabela 5.7:	Pričakovana življenjska doba ob rojstvu v Sierra Leone, izraženo v letih.....	46
Tabela 5.8:	BDP v \$ in BDP na prebivalca v \$ od 1980 do 2000	47
Tabela 5.9:	BDP v \$ in BDP na prebivalca v \$ od 2001 do 2011	47
Tabela 5.10:	Indeks izobrazbe v Sierra Leone	48
Tabela 5.11:	Pričakovana leta šolanja otrok v Sierra Leone	49
Tabela 5.12:	Poraba BDP za izobrazbo med 2000 in 2011	49

SEZNAM KRATIC

AFRC	Armed Forces Revolutionary Council (Revolucionarni svet oboroženih sil)
BDP	Bruto domači proizvod
HDI	Human Development Index (Indeks človekovega razvoja)
DPKO	Department for Peacekeeping Operations (Oddelek za mirovne operacije)
DDR	Disarmament, Demobilization, and Reintegration (Razorožitev, demobilizacija in reintegracija)
ECOMOG	Economic Community of West African States Monitoring Group (Nadzorna skupina ekonomske skupnosti zahodnoafriških držav)
ECOWAS	Economic Community of West African States (Gospodarska skupnost zahodnoafriških držav)
EU	Evropska unija
GS ZN	Generalna skupščina Združenih narodov
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Organizacija Severnoatlantske pogodbe)
NGO	Non-governmental organization (Nevladne organizacije)
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
OZN	Organizacija Združenih narodov
RUF	Revolutionary United Front (Revolucionarna fronta)
SLA	Sierra Leone Army (Sierraleonska vojska)
SRSG	Special Representative of the Secretary-General (Posebni odposlanec Generalnega sekretarja)
UL ZN	Ustanovna listina Združenih narodov
UNAMSIL	United Nations Mission in Sierra Leone (Misija Združenih narodov v Sierra Leone)
UNDP	United Nations Development Programme (Razvojni program ZN)
UNIOSIL	United Nations Integrated Office in Sierra Leone (Integrirana pisarna ZN v Sierra Leone)
UNOMSIL	United Nations Observer Mission in Sierra Leone (Opazovalna misija ZN v Sierra Leone)
VS ZN	Varnostni svet Združenih narodov
ZN	Združeni narodi

1 UVOD:

Mirovne operacije so danes eden pomembnejših vzvodov mednarodne skupnosti, s katerim lahko omejijo, preprečijo ali rešijo konflikte po svetu. Podatki kažejo, da se zmanjšuje število in intenziteta oboroženih konfliktov, da je vedno večje število konfliktov rešenih s pogajanjem in dogovori, kot pa z vojaškimi sredstvi, da se pri mirno rešenih sporih znižujejo možnosti ponovitve konflikta. Še posebej pa je to opazno pri konfliktih na območju, kjer so bili nastanjeni pripadniki mirovnih operacij (v primerjavi s tistimi območji, kjer mirovne operacije niso bile vzpostavljene). Mirovne operacije torej lahko ne le končajo oz. rešijo konflikte, temveč tudi prispevajo k daljšemu miru v državi, v kateri delujejo (Bellamy in drugi 2010, 1–2). Pa vendar se vse ne konča po pričakovanjih. V času krize mirovnih operacij sredi 90. let, ko se je več misij končalo slabše, od Ruande, Bosne pa do Somalije in Darfurja, se je najbrž mnogo ljudi vprašalo, kakšen je sploh namen mirovnih operacij, ko pa ljudje še vedno trpijo in miru ter izboljšanja v državi ni od nikoder. Tudi vodilne države so si vzele trenutek za premislek o tem, kakšna naj bo njihova vloga in prispevek k mirovnim operacijam in odločitve za vzpostavitev novih misij niso bile lahke (Bellamy in drugi 2010, 93).

A kljub omadeževanemu ugledu ZN in neuspehim v tistem obdobju, vendarle ni vse tako črnogledo. Kljub vsemu so se ZN odločili ponovno vzpostaviti misijo v državi, ki je bila razklana zaradi skoraj 10-letne državljanske vojne. Misija v Sierra Leone velja za največjo misijo ZN tistega časa in model uspešnega posredovanja ZN. Ker me zanima, kateri so tisti razlogi, ki delajo to misijo tako uspešno, se bom v svoji diplomski nalogi usmerila v analiziranje te misije z različnih zornih kotov, med drugim tudi vpliv misije na življenje lokalnega prebivalstva.

2 METODOLOŠKI OKVIR:

2.1 Opredelitev teme in ciljev proučevanja

Mirovne operacije so postale ena izmed pomembnejših aktivnosti mednarodne skupnosti, s katero lahko ta pripomore k reševanju kriz, ki nastanejo po svetu. Če je bilo nekoč za mirovne operacije značilno opazovanje in nadzorovanje prenehanja sovražnosti med dvema stranema, je danes popolnoma jasno, da to še zdaleč ni edina naloga, saj se mirovne operacije med seboj razlikujejo. Po koncu hladne vojne je vedno večji postajal tudi obseg delovanja misij (več nalog, raznolika sestava sil) (Jelušič 2005b, 147–54). Kar pomeni, da je potrebno upoštevati več dejavnikov, ki lahko vplivajo na potek misij. Pomembna je usmeritev ne le v doseganje

kratkoročnih ciljev misij, temveč tudi delovanje v smeri doseganja uspešnosti v okviru dolgoročnih ciljev in miru (v okviru odprave vzrokov za konflikt) (Van der Lijn 2009, 2). Zato je tema naloge uspešnost mirovnih operacij ZN z usmeritvijo na izbrano misijo v Sierra Leone. Ker misija v Sierra Leone velja za model uspešnih mirovnih operacij (Združeni narodi 2005b), bo namen naloge ugotoviti, zakaj in kaj dela to misijo tako uspešno. Cilji naloge bodo definiranje splošnih parametrov oz. dejavnikov, ki določajo uspešnost mirovnih operacij in misij ter analiza uspešnosti misije ZN v Sierra Leone glede na mandat, glede na štiri pomembne cilje (omejitev nasilnega konflikta v državi, zmanjševanje človeškega trpljenja, preprečitev razširitve konflikta čez meje, promocija rešitve konflikta oz. vrnitev k vojni) misij po Pushkini (2006) in njenih 12 hipotezah o specifičnih dejavnikih in njihovem vplivu na uspešnost. Cilj naloge bo tudi najti povezavo med izvedbo misije in vplivom na življenja ljudi po njenem zaključku s statističnimi podatki ZN in Svetovne banke ter drugih.

2.2 Raziskovalno vprašanje

ZN so misijo v Sierra Leone označili kot zgodbo o uspehu. Ker me zanima, kateri so tisti odločilni dejavniki, ki govorijo v prid misiji, se bom v nalogi ukvarjala s preverjanjem trditve o velikem uspehu izbrane misije. Zato sem si postavila raziskovalno vprašanje, kako uspešna je bila misija v doseganju štirih ciljev (omejitev nasilnega konflikta v državi, zmanjševanje človeškega trpljenja, preprečitev razširitve konflikta čez meje, rešitev konflikta in vrnitev k vojni), ki jih je utemeljila Darya Puškina (2006) v raziskavi kot temeljne cilje, ki jih mora misija doseči za uspešen zaključek misije, poleg uresničitve mandata ter če je oz. kako je vplivala na kvaliteto življenja v državi.

2.3 Uporabljena metodologija

Zbiranje potrebnih informacij in virov vsekakor ni bila najlažja naloga. Ker je uspešnost misij relativno neraziskano področje v slovenskem jeziku, je večina virov, ki sem jih uporabila pri raziskovanju različnih teorij o uspešnosti na področju mirovnih operacij, v angleškem jeziku. Med proučevanjem sem uporabila metode analize in interpretacije primarnih virov (gre za različne dokumente, poročila in resolucije VS ZN s tega področja) ter to dopolnila z analiziranjem in interpretacijo sekundarnih virov, pri čemer sem se opirala predvsem na dostopne knjige in članke. Ena izmed metod, ki sem jih uporabila, je tudi metoda konceptualne analize, ki se odraža v delu, kjer sem analizirala različne teorije oz. koncepte, ki se ukvarjajo z dejavniki uspešnosti misij. Za analizo življenjskih razmer pred in po končani

misiji sem uporabila primerjalno-zgodovinsko analizo in analizo statistik ter študijo primera, saj sem si za analizo izbrala točno določeno misijo. Nobena od teh metod pa ne bi bila uporabna, če se ne bi v veliki meri po služila tudi opisne oz. deskriptivne metode.

2.4 Temeljni pojmi

2.4.1 Uspešnost

Po Slovarju slovenskega knjižnega jezika (2008) je: "uspešen /nekdo ali nekaj /.../, ki daje take rezultate, kot se želi, pričakuje /.../, s katerim se dosega, kar se želi, pričakuje /.../, ki poteka tako, kot se želi, pričakuje /.../, ki dosega ugoden sprejem pri porabnikih, občinstvu /.../". Pojem uspešnosti pa se v poslovni sferi nanaša na doseganje širših in dolgoročnejših ciljev organizacije, ne le ekonomskih, temveč tudi ciljev, ki so povezani z inovativnostjo organizacije, kakovostjo in raznolikostjo proizvodov, združevanjem organizacije z njenim okoljem, zadovoljstvom kupcev itd. Uspešnost je torej širši pojem, kot je na primer učinkovitost, ki je pogosto uporabljena kot sopomenka (Dejavniki uspeha 2013).

2.4.2 Mirovne operacije

"Mirovne operacije so dejavnosti mednarodnih političnih in varnostnih organizacij /ter skupin držav in jih največkrat povezujemo z delovanjem ZN/" (Jelušič 2005a, 11). Dogaja se tudi, da se vlade in organizacije nagibajo k označevanju različnih vojaških aktivnosti z izrazom mirovna operacija z namenom legalizirana svojih aktivnosti (Bellamy in drugi 2010, 14). V pomoč pa tudi ni dejstvo, da mirovni operacij pod tem terminom ni moč najti v UL ZN. Pogosto mirovne operacije uvrščamo v VI. poglavje in pol, čeprav to ne obstaja. V VI. poglavju UL ZN so zajeti mehanizmi mirnega reševanja sporov oz. diplomatsko-pravna sredstva, kot na primer pogajanja, anketa, sprava, razsodništvo, regionalni dogovori in drugi. V VII. poglavju UL ZN pa so akcije v primeru ogrožanja miru, kršitve miru in agresivnih dejanj, torej sankcije in prisilne akcije. Aktivnosti ohranjanja miru so torej takšne, da so nekje vmes med diplomatsko-pravnimi ter vojaško-nasilnimi sredstvi reševanja mednarodnih sporov (Jelušič 2005a, 18).

Operacije za ohranjanje miru so operacije, ki:

- jih ustvarijo ZN z soglasjem držav s sporu,
- naj bi pomagale nadzirati in reševati spore med njimi,
- jih vodijo in nadzorujejo ZN,

- stroške krijejo države članice skupaj, prostovoljno dajo opremo, vojaško in drugo osebje,
- delujejo nepristransko med strankami v sporu, delujejo ob minimalni uporabi sile, ki je potrebna (Goulding v Bellamy in dr. 2010, 16)¹.

Mednarodna mirovna akademija definira mirovne operacije kot preprečevanje, omejevanje, in prekinitev sovražnosti med ali v državah prek miroljubne intervencije s strani tretjega subjekta, ki je mednarodno organizirana in vodena, ter jo sestavljajo večnacionalne sile vojakov, policije in civilnega osebja z namenom obnove in vzdrževanja miru (Rikhye in dr. v Diehl 1988, 487).²

Jelušičeva (2005a, 14) pa je podala docela razvito definicijo mirovnih operacij, ki pravi da:

/so to /vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti za vzpostavitev ter ohranjanje mednarodnega miru /in imajo naslednje značilnosti/: mednarodni mandat, /ki ga poda mednarodna organizacija/ (najbolj zaželeno s strani /.../ VS ZN); jih izvajajo mednarodne organizacije, regionalne organizacije ali ad hoc koalicije držav; jih izvajajo sile in osebje v večnacionalni sestavi; potekajo zaradi vzpostavitve ali ohranitve statusa quo /oz./ zagotovitve mirnega in dogovorjenega prehoda iz statusa quo v neko drugo obliko politične skupnosti; potekajo v dobro lokalnega prebivalstva in niso namenjene zasedbi ali pripojitvi ozemlja; /povzročajo čim manjšo škodo/ in ob uporabi minimalne sile.

Če je bil nekoč izraz mirovne operacije zadosten za opisovanje tovrstnih aktivnosti mednarodne skupnosti (ko so se izvajale le operacije razmejevanja), je danes potrebno razlikovati med različnimi izrazi, saj se tudi naloge in aktivnosti misij vedno bolj raznolike in bolj obsežne. Nekoč je bil izraz mirovna operacija enakovreden izrazu operacija za ohranjanje miru (*Peacekeeping Operations*). Danes pa poznamo še operacije za ustvarjanje miru (*Peacemaking Operations*), operacije za graditev miru (*Peacebuilding Operations*), operacije preventivne diplomacije (*Preventive Diplomacy*), operacije za vsiljevanje miru (*Peace Enforcement Operations*)/ itd. (Jelušič 2005a, 12; 2005b, 148).

¹ Goulding Marrack 1993. The Evolution of the United Nations Peacekeeping. *International Affairs* 69 (3). V Bellamy in drugi (2010, 16).

² Indarjit Rikhye, Michael Harbottle in Bjorn Egge. 1974. *The Thin Blue Line: International Peacekeeping and its Future*. New Haven: Yale University Press. V Diehl (1988, 487).

2.4.2.1 Mirovne operacije ZN:

Mirovne operacije ZN vodi DPK-O, ki deluje v smeri ustvarjanja pogojev za trajnostni mir v državi, ki jo je razdejal konflikt. Operacije so se izkazale za eno izmed bolj učinkovitih metod pomoči državam v težavah, sestavljene pa so iz vojaškega, policijskega in civilnega osebja, ki poskuša zagotoviti varnostno, politično ter zgodnjo podporo pri graditvi miru. Izvajanje misij mora potekati po treh osnovnih principih delovanja, in sicer soglasju strank, nepristranskosti ter neuporabi sile, razen v samoobrambi in v obrambo mandata (United Nations Peacekeeping 2013a; 2013b).

2.4.3 Organizacija Združenih narodov

"OZN je organizacija suverenih držav, ki se ji le-te prostovoljno pridružijo. Prizadevajo si za svetovni mir, širijo prijateljstvo med vsemi narodi ter podpirajo gospodarski in družbeni napredek" (Društvo za Združene narode za Slovenijo 2013). To pa ni bil to prvi poskus zagotavljanja mednarodne varnosti in miru pred tem. Predhodnik je bilo Društvo narodov, kateremu pa je naloga preprečitve ponovne vojne spodletela, saj je leta 1940 izbruhnila 2. svetovna vojna. Gromozansko trpljenje in posledice vojne so države prisilile k ponovnem razmisleku in tokrat so bile bolj zainteresirane, da se zavežejo novi organizaciji in preprečevanju novih vojn (Barash in Webel 2009, 288). Tako je bila leta 1945 ustanovljena OZN, ki je danes edina univerzalna mednarodna organizacija, ki zagotavlja mednarodni mir in varnost v okviru kolektivne varnosti. To poslanstvo lahko izvaja samostojno ali pa poda dovoljenje drugim regionalnim akterjem, kot so EU, NATO in OVSE, na podlagi VIII. poglavja UL ZN (Jazbec 2005, 108). OZN deluje tudi kot mednarodni forum, kjer članice lahko svoje poglede izrazijo skozi več različnih organov: GS, VS, ekonomsko-socialni svet ter druge organe in odbore. Čeprav so najbolj vidne naloge v okviru preprečevanja konfliktov, humanitarnih nalog, graditve miru, in podobno, pa naloge OZN niso omejene le na ta področja, temveč posamezni organi delujejo tudi v zvezi z ekonomskimi, izobraževalnimi, zdravstvenimi, znanstvenimi in socialnim problemi (Barash in Webel 2009, 289–90; Združeni narodi 2013).

3 TEORETIKI O USPEŠNOSTI

V literaturi ni enotne definicije uspešnosti v mirovnih operacijah, ki bi jo bilo mogoče uporabiti na vseh primerih, kar je logično, saj niso vse mirovne operacije enakega tipa. Njihova vloga in pomen sta se skozi čas spreminjala. Poleg tega različni avtorji opredeljujejo

uspešnost tudi glede na subjektivno dožemanje mirovnihi operacij. Kar se vidi v različnih pogledih na misije, od bolj ozkega oz. tradicionalnega, do bolj odprtega oz. multifunkcijskega.

Od začetka prvih mirovnihi operacij³ je bilo glavno merilo za ocenjevanje uspešnosti misij izpolnitev nalog iz podanega mandata (kar je sicer pomembno še danes). Na primer Dixon in Bratt (v Pushkina 2006, 134)⁴ ter Diehl (v Johansen 2002, 307)⁵ podobno ocenjujejo uspeh misij oz. mandata na podlagi dveh kriterijev: ali je misiji uspelo omejiti oborožen konflikt (omenjajo opazovanje št. strelskih incidentov, doseženih premirij in kršitev, število žrtev boja, pojav vojne med potekom misije itd.) ter glede na promocijo reševanja konflikta (ta kriterij se pogosto nanaša na doseganje pozitivnega miru, npr. podpisovanje mirovnihi sporazumov, opazovanje razmer po zaključku misije in možnost ponovitve nasilja).

Če je Diehl (v Druckman in drugi 1997, 152) izpostavil kot najbolj očitni dejavnik za uspeh misij obseg izpolnitve mandata, vendarle ni zanemarihil problema nejasnih oz. slabo zastavljenih mandatov, ki so pogosto razlog za uspeh oz. neuspeh. Če je mandat že na začetku zastavljen slabo oz. ni jasno definiran, tako poteka tudi mirovna operacija, saj mandat predstavlja osnovo za njeno delovanje. Zato je potrebna velika mera previdnosti in premisleka ob zastavljanju mandatov misije kot tudi njihovem ocenjevanju, če jih želimo uporabiti kot temeljno sestavino za doseg uspeha.

Ob enem Diehl (1988, 493–502; v Druckman in drugi 1997, 152) ni nenaklonjen ocenjevanju drugih notranjih in zunanjih dejavnikov, ki vplivajo na potek misij.⁶ Izjemnega pomena je tudi izogibanje ocenjevanju misij na podlagi primerjave z situacijo kakršna je bila pred napotitvijo misije, situacijo brez konflikta, hipotetičnim rešitvam in podobno. To skoraj vedno vodi v pozitivno oceno po standardu 'bolje to kot nič' (oz. ni važno kakšna je misija, samo da je). Prav tako izrazi tudi pomembnost časovnega okvirja, pri čemer bi opazoval časovna obdobja od enega do 20 let po umiku mirovnikov (v Druckman in drugi 1997, 155–6). Problem pri Diehlovem ocenjevanju pa je po mnenju Howardove (2008, 6) ta, da so ti

³ Gre za mirovne operacije prve generacije in pa tradicionalne mirovne operacije, kjer je sodelovalo le vojaško osebje. Glavna naloga je bila razmejitev sprtih strani, preprečevanje vojaškega spopada ali vzdrževanje obstoječega statusa (ang. *status quo*) (Jelušič 2005a, 22–3).

⁴ Bratt, Duane. 1997. Assessing the Success of UN Peacekeeping operations. *International Peacekeeping*, 3 (4): 64–81; Dixon William. 1996. Third-Party Techniques for Preventing Conflict Escalation and Promoting Peaceful Settlement. *International Organization*, 50 (4): 653–81. V Pushkina (2006, 134).

⁵ Diehl, Paul. 1993. *International Peacekeeping*. Johns Hopkins University. V Johansen (2002, 307).

⁶ Naštevati dejavnike kot so financiranje misij, geografski položaj, nadzor in poveljevanje, nevtralnost, sprte strani, vpliv tretje države itd.

kriteriji veliko bolj primerni za tradicionalne mirovne operacije, torej za operacije, ki rešujejo meddržavne konflikte, kot pa za tiste, ki se ukvarjajo z konflikti znotraj posamezne države.

Johansen (1994, 308) pa kritizira Diehlov ozki pogled, saj naj bi ta več zahteval od mirovni sil, kot se od njih pričakuje. Sile namreč niso oblikovane tako, da bi preprečevale vojne, saj je naloga 'modrih čelad' (*Blue Helmets*) razmejevanje sprtih strani in podpora reševanju konflikta. Johansen namiguje na to, da je Diehl zgrešil osnovni namen takšnih operacij in spregledal druge prednosti.

Durch (v Druckman in drugi 1997, 154) pravi, da je za misije najbolj splošno pomemben njihov prispevek k omejevanju konflikta in odstranitvi razlogov zanj in s tem k miru. Še več, pravi, da je potrebno oceniti tudi naloge, ki so jih uspeli izpolniti iz mandata (kar bi zadovoljilo države in voditelje in jih spodbudilo k nadaljnjemu sodelovanju v misijah). Na bolj operativni ravni bi morali opazovati načrtovanje, učinkovito preskrbo (s finančnimi in materialnimi viri), primerno usposobljenost za opravljanje nalog itd. (kar je bolj pomembno izvajalcem misij). Predlaga, da se večdimenzionalne operacije ocenjuje po posamezni dimenziji in po elementih znotraj teh dimenzij, kar pa včasih težko ocenjevati nepristransko. Poleg tega je uspeh za vsake oči drugačen (npr. za vojaško osebje, politike, lokalno prebivalstvo). Uspeh lahko torej ocenjujemo tudi z fokusom na to, kako je bilo nekaj narejeno, ne le, kaj je bilo narejeno. Tu se cilji pomembni organizacijam sicer postavijo nad cilje, ki so pomembni za prebivalce oz. za rešitev konflikta (v Druckman in drugi 1997, 158–9). S tem se Durch na nek način že delno nagiba k tistim avtorjem, ki se zavzemajo za bolj široke kriterije ocenjevanja, ki zajemajo tudi mir, pravičnost in zmanjševanje človeškega trpljenja.

Fetherston tako poudarja širši kriterij za določanje uspeha misij. Mirovne operacije bi morali opazovati v večjem kontekstu znotraj krepitve in grajenja miru ter reševanja konflikta. To omogoča opazovanje večih problemov, kot pa jih lahko opazujemo skozi tradicionalni pogled, kjer je uspeh večinoma povezan z interesom vlad in organizacij, kot pa z realnimi potrebami družbe, ki se je znašla v konfliktu. Zato zagovarja oblikovanje kvalitativnih kriterijev, predvsem na podlagi izkušenj prebivalstva (kar bi dosegel z intervjuji in raziskavami med prebivalstvom). Nadalje našteva tudi več različnih dejavnikov, ki so pomembni za uspešno delovanje mirovni sil, kot so na primer: uresničljiva stalna širša podpora (vojaška, politična, materialna, finančna), reprezentativnost v silah, uresničljiv mandat, sodelovanje sprtih strani, kvaliteten poveljevalni proces in znanje, vojaška disciplina,

brez vsiljevanja zunanjih želja in rešitev, lokalna podpora itd. (v Druckman in drugi 1997, 153–7).⁷

Niso pa ti pogoji edini, ki prispevajo k uspehu oz. neuspehu misij. Največkrat so ti rezultat slabega načrtovanja in iniciative ZN. Podobno kritičen je tudi Johansen (v Druckman in drugi 1997, 153–4), ki gre še korak dlje in pravi, da se pojavljajo tudi manipulacije znotraj ocenjevanja operacij v smislu preferiranja oz. diskreditacije, npr. ZN in s tem potvarjanja dejanskih rezultatov posameznih misij, pri čemer je kriterij za ocenjevanje operacije postranskega pomena.

Podobno tudi Ratner (v Druckman in drugi 1997, 155) izpostavlja problem objektivnosti pri ocenjevanju misij, še posebno tistih znotraj ZN, saj pravi, da so izvajalci nagnjeni k poudarjanju obsega dosežkov znotraj mandata, kot tudi pri kratkoročnih učinkih misij. Izvajalci, ki predstavljajo vlade (nasproti mednarodnim civilnim osebjem) naj bi bili bolj kritični do ZN. Pravi, da so za ocenjevanje pomembni tako 'vložki' (ang. *input*) kot 'dobitki' (ang. *output*).⁸

Howardova (2008, 2) je ugotovila, da se mirovne operacije izkažejo za bolj uspešne, kadar se mirovniki aktivno učijo iz okolja, v katerem so nastanjeni. Gre celo korak dlje in pravi, da bi se morali mirovniki za izpeljavo mandata bolj naslanjati na lokalno prebivalstvo kot na ZN. S čimer bi se na nek način strinjala, saj sedež v New Yorku nima enakih podatkov in izkušenj z terena kot tisti, ki delujejo na terenu. Zato je tudi Howardova (2008, 2) izpostavila tri temeljne pogoje, ki so po njenem potrebni za uspeh misij, in sicer določeno zaželeno stanje, v katerem se znajde država, v kateri je divjala državljanska vojna (pripravljenost sodelovanja sprtih strani), relativno zmerno soglasje med stalnimi članicami VS ter organizacijsko učenje na terenu na prvi ravni (kar omogoča uresničitev mandata, pomaga pri graditvi novih institucij, ki bodo vzdrževale mir in brez katerega misija lahko propade, čeprav sta prva dva pogoja izpolnjena).

⁷ Fetherston povezema devet dejavnikov iz: Urquhart Brian. 1987. *United Nations Peacekeeping Operations and How Their Role Might Be Enhanced*. The United Nations and the Maintenance of International Peace and Security, ter 1990. *Beyond the Sheriff's Posse*. *Survival* 32:196-205. Ter druge dejavnike iz Gareth Evans. 1993. *Cooperating for Peace: The Global Agenda for the 1990s and Beyond*. St. Leonard's, New South Wales: Allen and Unwin.

⁸ Inputi obsegajo tako zunanje dejavnike, kot je sodelovanje med partnerji, politična volja držav članic, financiranje, sodelovanje med nevladnimi organizacijami, omejitve v infrastrukturi, kot tudi notranje dejavnike v smislu številčnosti in znanja osebja, politične, vodstvene sposobnosti poveljnikov itd. Outputi pa se nanašajo na učinke na državo in ZN, pri čemer je potrebno upoštevati vpliv na različna področja npr. humanitarni, vojaški del in na področje človekovih pravic (Druckman in drugi 1997, 159).

Pushkina (2006, 134) v raziskavi oblikuje štiri cilje, ki naj bi jih dosegali z mirovnimi operacijami in preko katerih je moč ocenjevati tudi uspeh misij:

- omejitev nasilnega konflikta v državi,
- zmanjševanje človeškega trpljenja,
- preprečitev razširitve konflikta prek državnih meja in s tem zagotavljanje regionalne varnosti,
- reševanje in promocija konflikta kot zadnje merilo za uspešnost misij ZN.⁹

Pushkini (2006, 138–44) je tako prek preučevanja različnih misij uspelo združiti tako mednarodne kot tudi regionalne (oz. lokalne) determinante, ki vplivajo na uspešnost in tako oblikovala dvanajst hipotez o dejavnikih, ki vplivajo na potek misij:

- Mirovne operacije ZN so v civilnem konfliktnem upravljanju učinkovitejše, če člani ZN izkazujejo stalno privrženost k reševanju konflikta.
- Mirovne operacije ZN so manj uspešne, kadar v času misije eno ali obe strani v sporu podpirajo – vojaško in/ali politično – zunanje države ali skupine.
- Mirovne operacije ZN so uspešnejše, če v določenih situacijah velike sile (običajno stalne članice VS) prevzamejo vodstvo.
- Mirovne operacije ZN so uspešnejše, kadar sodelujejo z regionalnimi organizacijami.
- Mirovne operacije ZN so uspešnejše, kadar jih spremlja učinkovita diplomacija.
- Mirovne operacije ZN so uspešnejše, kadar strani v sporu pristajajo na misijo ZN in z njo sodelujejo.
- Mirovne operacije ZN so uspešnejše, kadar del vseh strani v sporu meni, da se konflikt lahko reši z nenasilnimi sredstvi.
- Mirovne operacije ZN so uspešnejše, če je na bojnem polju ravnotežje moči.
- Dlje ko traja misija ZN, uspešnejša je pri reševanju konflikta.
- Uspešnost misije ZN je povezana s tipom misije.
- Mirovne operacije ZN so uspešnejše, kadar ima misija močne zmogljivosti za vsiljevanje miru.
- Mirovne operacije ZN so manj uspešne, kadar gre za etničen konflikt.

⁹ Ta kriterij ocenjevanja tako združuje oba vidika ocenjevanja uspeha misij, tako ožjega v smislu ocenjevanja mandata in reševanja političnih problemov, kot širšega uspeha v smislu prispevka misije k trajnejšim, obsežnejšim ciljem mednarodne varnosti in zmanjševanja človeškega trpljenja (Pushkina 2006, 134).

Podobno tudi Van der Lijn povezuje faktorje uspešnosti s prispevkom k trajnemu miru. In s tem presega tradicionalne naloge, kot je le omejevanje konflikta. Pravi, da je trajni mir dosežen takrat, ko se doseže negativni mir¹⁰ in zadovoljujoče rešuje razloge za konflikt, pri čemer negativni mir predstavlja odsotnost direktnega fizičnega nasilja. Po njegovem je torej uspešna misija tista misija, ki ji uspe vzpostaviti 10-letno obdobje negativnega miru ter pozitiven prispevek k reševanju razlogov za konflikt (Galtung 1969 v Van der Lijn 2009)¹¹.

Svojo raziskavo je Van der Lijn (2008, 3–5; 2009, 3) apliciral na operacije, ki se ukvarjajo z grajenjem miru. Gre torej za operacije, ki presegajo delovanje, omejeno le na vzdrževanje statusa quo. V okviru raziskave pa navaja devet splošnih faktorjev uspeha oz. neuspeha mirovniških operacij:

- Pomembnost soglasja, pripravljenosti oz. prostovoljnosti in iskrenosti: gre za resnično željo bojevnikov po mirni razrešitvi konflikta, potrditev iskrenosti po mirnem reševanju konfliktov z mirovnim sporazumom, pri čemer je pomembno soglasje, kajti če je izgubljeno, se bo mandat lahko izpolnil le z vojaško silo (Van der Lijn 2008, 3).
- Pomembna je tudi neuporaba sile in nepristranskost misije, saj s spremembo le-te, izgubi svojo mirovniško vlogo in prekorači meje v vojno bojevanje. Strani v sporu morajo videti mirovno operacijo kot pomemben del mirovnega procesa, tega pa kot najboljšo alternativo konfliktu (Van der Lijn 2009, 5).
- Operacija mora stranem v sporu zagotoviti zadosten občutek varnosti: gre za odpravljanje občutka ogroženosti. Strani v sporu običajno občutijo zvečanje svoje varnosti, kadar premirje nadzoruje kredibilna, velika, dobro usposobljena, dobro opremljena sila z robustnim mandatom (Van der Lijn 2008, 3).
- Operacija posveča dovolj pozornosti vzrokom konflikta (tako v globino kot v širino).
- Z operacijo sodelujejo pomembni zunanji akterji in strani.
- Operacija je vzpostavljena pravočasno in v pravem trenutku.
- Operacijo izvaja usposobljeno osebje pod za to usposobljenim vodstvom in z jasno poveljevalno strukturo (Van der Lijn 2008, 4).

¹⁰ Nasproti temu je pozitiven mir, za kar ni dovolj le odsotnost direktnega fizičnega nasilja. Za pozitiven mir je potrebno reševati tudi vzroke za konflikt, kot so na primer socialna pravičnost, pravična porazdelitev moči in virov, nepristranskost zakona itd.

¹¹ Galtung Johan. 1969. 'Violence, Peace, and Peace Research'. *Journal of Peace Research* 6 (3): 167–191. V Van der Lijn (2009, 2).

- Operacija je del dolgoročnega pristopa.
- Politična orodja, ki so uporabljena v operaciji, so tako notranje kot zunanje usklajevana.
- Operacija zagotavlja 'lastništvo' (po zaključku operacije morajo strani v sporu in prebivalstvo videti in občutiti, da je njihov prispevek k miru nekaj, kar želijo ohranjati) (Van der Lijn 2008, 4–5).

Kasneje pa je Van der Lijn (2009, 8–9,12) dodal še jasen, primeren in dosegljiv mandat ter reševanje vzrokov za konflikt kot enega izmed faktorjev uspeha.

4 SIERRA LEONE

Sierra Leone je majhna obmorska država na zahodu Afrike, katere glavno mesto je Freetown, obkrožata pa jo državi Gvineja in Liberija. Je ena izmed najrevnejših držav, ta položaj pa poslabšuje tudi izjemno neenakomerna porazdelitev prihodkov države. Čeprav se večina prebivalstva (za preživetje) ukvarja s poljedelstvom in ribištvom, pa ima država poleg tega ogromen rudninski potencial. Obsega namreč nahajališča zlata, platine, kroma, boksita, rutila (oz. titanovega dioksida), predvsem pa diamantov (Encyclopedia Britannica 2013). Prav slednji so bili eden razlogov in posledično sredstev za več kot desetletno vojno, ki je divjala po državi. Vojna je bila tako uničujoča, da tudi ti viri niso dovolj za ponovno vzpostavitev in zagon gospodarstva in ekonomsko stabilnost. To namreč ovirajo še socialni problemi ter psihično in fizično okrevanje po vojni, ki še ni zaključeno. Država in gospodarstvo sta zato zelo odvisni od vzdrževanja miru in tuje pomoči (The World Factbook-Central Intelligence Agency 2013).

4.1 Državljska vojna

Sierra Leone je postala neodvisna leta 1961 (pred tem je bila del Velike Britanije), zaznamovali pa so jo mnogi vojaški prevrati ter enostrankarske vlade (Adebajo 2002, 80–1). Korenine izredno brutalne, skoraj 11-letne državljanske vojne, tako segajo že v obdobje dveh izredno slabih vodenj države, ki sta potekali v letih 1968–1985 ter 1985–1992.¹² Propadanju države pa je močno pripomoglo tudi slabšanje ekonomskih pogojev in visoko skorumpirana državna elita, ki je ustvarjala ogromne finančne presežke, ob enem pa dopustila slabo ravnanje z javnimi sredstvi, ki so jih pridobivali iz uradnega izvoza diamantov in drugih

¹² Voditelja Siaka Stevens in general Joseph Momoh.

virov.¹³ Politična avtokracija in slabšanje socialno-ekonomskega stanja¹⁴, širjenje revščine, nezaposlenost in propadanje infrastrukture so pomembno prispevali k temu, da se je velika večina predvsem nezaposlenih mladih odločila oblikovati in se pridružiti uporniškimi enotam RUF. Kasneje so sodelovali tudi z pripadniki SLA, preimenovanimi v AFRC, ki so želeli pridobiti moč in denar.¹⁵ Tekom spopadov je bilo mnogo upornikov tudi nasilno rekrutiranih (Adebajo 2002, 79; Enuka 2012, 56–7).

Državljska vojna je izbruhnila marca 1991, ko so enote RUF iz Libije vkorakale na jugovzhodni del Sierra Leone, kjer so bila diamantna polja (gre za 300 članov RUF, plačance iz Burkine Faso ter specialne sile liberijskega voditelja Charlesa Taylorja).¹⁶ Podpora Taylorja je bila tu ključna, saj je podžigal upornike za doseg lastnih ciljev. Želel je namreč doseči umik Sierra Leone iz vojaške opazovalne skupine ECOMOG, kar je bilo tesno povezano z njihovo operacijo v Liberiji; da bi zavezniki iz RUF prevzeli vodenje v Freetownu; ter da bi služil s prodajo diamantov iz Sierra Leone (Adebajo 2002, 82).

Gverilsko bojevanje RUF je spremljalo tudi obsežno plenjenje in teroriziranje po državi. Kar jim ni pomagalo, da bi dosegli podporo lokalnega prebivalstva, kljub temu, da je bil morda njihov prvotni namen za upore pozitivno obarvan.¹⁷ Večina tako mestnega kot kmečkega prebivalstva je zasovražila uporniške enote, zaradi njihovih posebno brutalnih metod, ki so vključevale grožnje, pretepanje, mučenje, usmrtitve, posiljevanje in pohabljanja (sekanje rok in nog itd.). Civilnega prebivalstva, ki je doživljalo takšne travme, pa slabo plačana, neopremljena, neusposobljena, nedisciplinirana državna vojska ni bila zmožna ubraniti (Adebajo 2002, 83–4). Značilnost te skoraj enajstletne vojne so tudi številni vojaški prevrati in padci oblasti. Vmes so se leta 1996 zgodile tudi prve vsaj približno demokratične volitve, vendar upanje na rešitev ni trajalo dolgo, saj so predsednika Kabbaha še istega leta izgnali iz države. Kar je tudi eden od razlogov za bolj resno ukrepanje skupnine ECOWAS in ZN (Enuka 2012, 57).

Posledice vojne so bile strašne in skoraj polovica prebivalstva oz. dva milijona in pol ljudi je pobegnilo s svojih domov in iz države. Približno 27 tisoč otrok, mlajših od 17 let je bilo zaznamovanih kot otroci vojaki, 70 tisoč je bilo smrtnih žrtev in med 20 tisoč in 100 tisoč

¹³ 33–50 % prometa diamantov naj bi bilo ilegalnega (Adebajo 2002, 81–2).

¹⁴ Upad porabe financ za zdravstvo in izobraževanje za 60 %, nezmožnost plačevanja are za državne kredite, dvig inflacije na trimestno število (Adebajo 2002, 82).

¹⁵ Nezadovoljni nekdanji vojaki iz državne vojske.

¹⁶ Enote RUF so se urile v gverilskem bojevanju in imele vojaške treninge na območju Libije in Burkine Faso.

¹⁷ Uporniki so se namreč začeli upirati, da bi dosegli konec avtoritarnega vodenja države, ki jo je pahnilo v revščino in korupcijo, za brezplačno izobraževanje, zdravstvo, ter konec nepotizma in korupcije (Bolton 2001, 133).

ljudi (številke se razlikujejo) zaznamovanih zaradi pohabljanja. Državljska vojna se je uradno končala 18. januarja 2002 (Malan in drugi 2003, 6; Euka 2012, 54).

4.2 ECOWAS in vključitev ZN

V konflikt se je najprej vključil ECOWAS, ki je poslal skupino ECOMOG z nalogo obrambe vlade in ponovne vzpostavitve reda, a je pri tem bila žal neuspešen. ZN se prvič vključijo že leta 1994 z raziskovalno misijo. Bolj resneje pa kasneje, saj je raziskovalna skupina podala zaskrbljujoče poročilo o stanju v državi. ZN zato leta 1995 pošljejo posebnega odposlanca Berhanu Dinka, ki je poskušal doseči mirovni sporazum med vlado in RUF, kasneje poznan kot Abidžanski sporazum 1996 (gre za prvi poskus mirovnega sporazuma) (2005, 129; Združeni narodi 2000). Pred tem so ZN situacijo bolj ko ne le opazovali, predvsem na račun slabih izkušenj iz Somalije (1993), Ruande (1994) in kasneje tudi Srebrenice (Adebajo in Keen 2007, 246–7). Kar je do neke mere razumljivo, kajti zadevam, ki se odvijajo daleč od nas, po navadi ne pripisujemo tako velike pomembnosti, kot bi jo, če bi se dogajale blizu nas.

S skupnimi napori vseh vključenih je uspelo februarja 1996 priti do prvih vsaj približno demokratičnih volitev. Posebne zasluge za izpeljavo Adebajo in Keen (2007, 249) pripiseta tudi različnim ženskim gibanjem, vendar to upornikov ne ustavi in 1997 pride do vojaškega prevrata, ko se združita prej nasprotni si strani, ACFR in RUF. Zaradi tega 1997 VS ZN odredi svoje sankcije za Sierra Leone, vključno z embargom na uvažanje orožja in nafte ter v okviru VII. In VIII. poglavja UL ZN poda mandat ECOWAS, da uveljavlja embargo in izvaja preglede. Prav tako je VS ZN prepovedal potovanje vsem članom vojaške hunte oz. upornikom in njihovim družinskim članom, ni pa podal nobene prepovedi na trgovanje oz. jim ni zamrznil financ (Adebajo in Keen 254; Euka 2012, 58). Temu so zopet sledila pogajanja med uporniki in ZN ter ECOWAS in prišlo je do novega dogovora v Conakryju (sklenitev premirja, vrnitev beguncev in vrnitev ustavne oblasti, v veljavi od aprila 1998), ki naj bi ga nadzirale sile ECOMOG in opazovalna skupina ZN, a dogovor zopet ni dolgo vzdržal (Euka 2012, 58).

A na koncu upornikov iz mesta niso pregnale sankcije oz. ZN, ampak prav ukrepanje ECOMOG, ki je utrpel kar nekaj izgub. Nigerija kot glavna nosilka bremena ECOMOG, ki je takrat imela tudi svoje težave (od spremembe režima, groženj s sankcijami proti režimu, do korupcije), je uvidela, da mednarodna skupnost ni pripravljena ukrepati sama, zato je zagrozila z umikom svojih sil iz Sierra Leone (Adebajo in Keen 2007, 255).

4.2.1 UNOMSIL

Junija 1998 je VS ZN za obdobje šest mesecev vzpostavil opazovalno misijo UNOMSIL z namenom promoviranja nacionalne sprave in pomoči pri demobilizaciji bivših vojakov v sodelovanju z ECOMOG, nadziranja vojaške in varnostne situacije v državi ter nadziranja upoštevanja mednarodnega humanitarnega prava (Združeni narodi 2000, Enuka 2012, 58). Vodja RUF je na nek način zavlačeval prihod opazovalcev ZN, ki naj bi pomagali pri izvajanju določil iz Abidžanskega sporazuma ter DDR programa med letoma 1997 in 1998, kar kaže na neiskrenost s strani upornikov. Prav tako svoje naloge niso opravili ZN, ko so poslali manj opazovalcev, kot je bilo sprva predvideno (le 40 opazovalcev od predvidenih 60). Gre namreč za to, da so države bile precej previdne pri pošiljanju svojih pripadnikov, še posebno, če niso vedele v kaj se podajajo, poleg tega so bile manjše enote cenejše (Adebajo in Keen 2007, 251).

Misija je bila zato precej neuspešna, saj so enote RUF in AFRC januarja 1999 prebile obrambo ECOMOG in zavzele mesto Freetown, pobile nekaj tisoč ljudi, več deset tisoč pa pohabile in posilile ter uničile precej infrastrukture. Zaradi teh razmer je pobegnil tudi predsednik Kaabah, osebje UNOMSIL pa so morali evakuirati (Združeni narodi 2000; Malan in drugi 2002, 9; Enuka 2012, 58).

Pritiski mednarodne skupnosti, ki sta se ji pridružili še Velika Britanija in ZDA, so prinesli nov mirovni sporazum, in sicer julija 1999 v Lomu, ki pa je bil že na začetku napačno zastavljen, saj je šlo za neke vrste hvalo RUF in ostalim upornikom. Ti so, kot že dvakrat poprej, dobili popolno amnestijo za vojne zločine od leta 1991 do podpisa sporazuma, transformacijo RUF v politično stranko, kot dodatek pa še položaj podpredsednika in nadzor nad strateškimi viri (Bolton 2001, 134; Adebajo in Keen 2007, 257). Dogovor je predvideval konec sovražnosti, program DDR za bojavnike, nacionalno enotnost in delitev oblasti med predsednikom Kabbahom in RUF/ARFC. Potrebno je omeniti, da so se ZN uspeli zavarovati s tem, ko so dodali člen, ki pravi, da amnestija na zločine ne velja za mednarodne zločine, kot so genocid, zločine proti človeštvu, vojne zločine in druge kršitve humanitarnega prava (Bolton 2001, 135). Nekaj mesecev kasneje pa so po evakuiranju članov ZN dokončno zaključili misijo UNOMSIL in ustanovili novo, večjo misijo z načrtovanimi 6000 vojaki in 260 opazovalci (Enuka 2012, 59).

4.2.2 UNAMSIL

UNAMSIL je bila ustanovljena 22. oktobra 1999. Namen misije je bil, da bi v sodelovanju z vlado Sierra Leone in drugimi sodelujočimi pomagala izvajati dogovore, ki so jih dosegli v Lomskem sporazumu, pomagala pri izvrševanju programa DDR, olajšala zagotavljanje humanitarne pomoči ter zaščitila civilno prebivalstvo pred pretečo nevarnostjo fizičnega nasilja. Leta 2000 je VS ZN spremenil mandat misije ter kasneje kar trikrat povečal obseg misije (Združeni narodi 2009; Bellamy in drugi 2010, 122).

UNAMSIL misija je bila ena prvih misij, ki so se začele oddaljevati od tradicionalnih misij in so obsegale vedno več drugih nalog, ki za tradicionalne niso več značilne. Gre torej za misije z razširjenim delovanjem (*Widerpeacekeeping Interventions*).¹⁸ Curran in Woodhouse (2007, 1057) sta operacijo označila kot primer operacije 'tretje generacije'¹⁹, za katero je značilna napotitev robustnih sil, ki ustvarijo varno okolje za civilno vodene misije za ohranjanje in graditev miru. Bila je prva operacija po objavi Brahimijevega poročila²⁰ z bolj robustnim mandatom, ki je še posebej poudarjal zaščito civilistov (prav tam; Varnostni Svet 1999, čl. 14).

Vendar pa se je misija kljub izkušnjam iz Ruande in Srebrenice zopet soočala z precej podobnimi težavami, ki so izvirale iz nejasnega mandata (gre za razliko v napisanem in dogajanju na tleh oz. iz razkoraka med zastavljenimi cilji in sredstvi) in se znašla na točki, ko je bil ugled ZN spet pod vprašajem ter propad misije neizogiben (Bellamy in drugi 2010, 126). Kot je izjavil britanski ambasador Jeremy Greenstock, misija ni bila le preizkus pripravljenosti mednarodne skupnosti, da ukrepa, temveč tudi dejanske sposobnosti ZN, da izvedejo uspešno misijo vzdrževanja miru s trajnim učinkom in pomenom (Varnostni svet 2000č, 4).

¹⁸ Značilnosti po Bellamyju in drugih (2010, 194–5): mirovne intervencije širšega obsega se odvijajo tam, kjer so izredno nasilni konflikti, kjer ni mirovnega sporazuma oz. je mirovni sporazum na robu propada; konflikt je največkrat znotraj države in ne meddržavni; obsegajo širše vojaške naloge, vključno z nadzorovanjem premirja, vsiljevanjem območij prepovedanega leta (*no-fly zones*), ločevanjem enot, razoroževanjem sovražnih skupin, organizacijo in nadzorovanjem volitev, razdeljevanjem humanitarne pomoči, varovanjem civilnega osebja ZN in drugih nevladnih organizacij, gradnjo države (*nation-building*); vključujejo veliko številno humanitarnih nevladnih organizacij, s katerimi morajo mirovniki sodelovati; pogosto spreminjanje mandatov tekom operacij; obsegajo več nalog kot tradicionalne misije, vendar jim pogosto primanjkuje sredstev in logistike.

¹⁹ Poznamo predvsem mirovne operacije prve in druge generacije. Operacije prve generacije so tiste iz obdobja 1947 do 1988 in ne rešujejo konfliktov, temveč preprečujejo vojaške spopade. Medtem ko so operacije druge generacije značilne po letu 1988 in obsegajo že večji spekter nalog, npr. vzpostavljanje pogojev za red, delovanje se razširi na večje območje, poveča se pripravljenost za uporabo sile itd. (Jelušič 2005b, 155–7).

²⁰ Brahimijevo poročilo je poročilo ZN iz leta 2000 in obsega analize in nadaljnja priporočila na področju mirovnih operacij. Zavzema se za uporabo bolj prisilnih sredstev za reševanje konfliktov, če se izkaže, da sprte strani niso pripravljene sodelovati v skladu z dogovorjenimi pravili. Temelj za poročilo pa je bilo porazno delovanje enot ZN v Srebrenici leta 1999 (Jelušič 2005a, 29).

Na papirju je misija bila ena največjih misij ZN, v realnosti pa je imela nemalo težav, tudi z realizacijo števila enot, ki bi morale iti v Sierra Leone (število je bilo namreč pogosto manjše od predvidenega). Enote niso bile oblikovane za delovanje v sovražnem okolju, napotitev enot in delovanje je bilo počasno, premalo financirano, slabo organizirano, s slabim poveljstvom. In najpomembnejše, primanjkovalo je potrebne opreme ter dobre izurjenosti enot (Bellamy in drugi 2010, 126–7). Prišlo je tudi do obtožb znotraj samih enot, od tega, da naj bi nekateri kontingenti sodelovali v tihotapljenju diamantov, do tega, da naj bi prihajalo do spolnih zlorab s strani mirovnikov nad lokalnim prebivalstvom. Več o tem v analizi.

Poleg naštetih težav je bila največja sramota misije leta 2000 zajetje približno 500 mirovnikov s strani RUF. Enote RUF so namreč pametno izkoristile razhajanje znotraj misije UNAMSIL ter grožnje Nigerije in drugih članic vplačnic skupine ECOMOG z umikom svojih sil. Temu bi lahko rekli sreča v nesreči, saj je zajetje talcev predramilo nezainteresirano mednarodno skupnost. Misijo je tako pred propadom z intervencijo rešila Velika Britanija, ki je sicer delovala izven okvira ZN, vendar je kasneje kritično prispevala tudi pri zavarovanju glavnega mesta, ustvarila varno cono, zavarovala letališče za pripadnike ZN ter uporabila silo proti upornikom in s tem omogočila enotam UNAMSIL širitev delovanja in ponovno vzpostavitev avtoritete na ozemlju (Curran in Woodhouse 2007, 1058; Euka 2012, 59).

Uspeh misije se je obrnil na bolje tudi zahvaljujoč osebnim naporom takratnega generalnega sekretarja Kofija Annana. Logistično in diplomatsko pomoč pa so pripevale tudi Združene države Amerike (Dobbins 2005, xx). Novembra 2000 je nato prišlo do novih pogajanj in do podpisa že četrtega mirovnega dogovora v Abuji, kjer so se dogovorili o sodelovanju v DDR programu, prostem gibanju sil UNAMSIL, da so te lahko nadzirale izvajanje sporazuma. Dogovori so bili sklenjeni maja 2001 in tako je misiji je le uspelo doseči 'negativni mir' in končati več letno vojno ter 2002 izpeljati volitve (Euka 2012, 59). Mandat operacije pa se je nato zaključil decembra 2005 in VS je ustanovil novo misijo za krepitev miru v državi UNIOSIL.

5 ANALIZA VIDIKOV USPEŠNOSTI

5.1 Mandat

VS je ustanovil UNAMSIL z resolucijo 1270 (1999), mandat pa obsegal naslednje naloge: sodelovanje z vlado Sierra Leone in drugimi strankami Lomskega sporazuma pri implementaciji le-tega; pomoč vladi pri implementaciji DDR programa; vzpostavitev prisotnosti na pomembnih

točkah po celotnem teritoriju, vključno z razorožitveno-sprejemnimi centri in demobilizacijskimi centri; zagotovitev varnosti in svobodnega gibanja osebja ZN; spremljanje upoštevanja prekinitve ognja v skladu s sporazumom o prekinitvi ognja z dne 18. maja 1999 (S/1999/585) prek struktur, opredeljenih v sporazumu; spodbujanje strank v sporu, da zgradijo mehanizme za graditev zaupanja ter podpirajo njihovo delovanje; pomoč pri dostavi humanitarne pomoči; podpora operacijam civilnih uradnikov ZN, vključno s predstavnikom generalnega sekretarja in njegovim osebjem, uradnikom za človekove pravice in uradnikom za civilne zadeve; zagotoviti pomoč, ki je bila naprošena za izpeljavo volitev, kot so predvidene po ustavi Sierra Leone (Varnostni svet 1999, čl. 8.).

Z resolucijo 1270 (9. čl) so določili tudi vojaško komponento z maksimalno 6000 pripadniki, vključno z 260 opazovalci, z možnostjo spremembe, če bi bile potrebe drugačne.

Zaradi težav pri izvajanju nalog iz mandata, potreb po večjih enotah in ob naznanitvi ECOMOG, da bo zmanjšal svojo prisotnost v državi, je VS ZN februarja 2000 z resolucijo 1289 (2000) reorganiziral mandat in dodal še dodatne naloge:

zagotavljanje varnosti na pomembnih lokacijah in vladnih stavbah (še posebno v Freetownu), na pomembnih križiščih in glavnih letališčih, vključno z letališčem Lungi; zagotavljanje prostega pretoka ljudi, humanitarne pomoči in materiala; zagotavljanje varnosti na vseh prizoriščih, kjer se izvaja DDR program; sodelovanje in pomoč državnim zakonodajnim avtoritetam v okviru njihovih odgovornosti; varovanje orožja, streliva in druge vojaške opreme, ki jo prevzamejo od razoroženih vojakov in pomoč pri uničenju (Varnostni svet 2000a, čl. 10).

Varnostni svet je avtoriziral mandat v okviru VII. poglavja UL ZN, kar pomeni, da so enote lahko uporabile vse potrebne ukrepe, da bi zagotovile varnost in svobodno gibanje, ter zaščitile civiliste pred neposredno grožnjo s fizičnim nasiljem v okviru svojih sposobnosti in območja delovanja (z upoštevanjem odgovornosti vlade Sierra Leone). Z resolucijo 1289 (2000) tudi poveča moč na 11 tisoč vojakov, vendar je bilo konec maja vojakov v Sierra Leone le 9. 495 pripadnikov (Annan 2000c, 18; Varnostni svet 2000a, čl. 9).

Nekateri avtorji pravijo, da je bil mandat nejasen in slabo zastavljen. Po mojem mnenju je bil prvoten mandat relativno jasen glede nalog, predvideno je bilo tudi časovno obdobje šestih mesecev delovanja, ki je dopuščalo spremembe v prihodnosti. Pomembno je tudi to, da so enote UNAMSIL lahko uporabile potrebna sredstva za zagotavljanje varnosti in svobodo gibanja za osebje in da po svojih sposobnostih zaščitijo civiliste pred grožnjami s fizičnim nasiljem. Problem pri mandatu je morda v tem, da je bil preveč optimističen oz. neuresničljiv glede na razmere v državi. Vse naloge so precej težko izvedljive, če vsi udeleženi v konfliktu

ne upoštevajo pravil sporazuma. Tako je bil mandat napisan predvsem za misijo, ki je delovala v državi, kjer naj bi mir že bil vzpostavljen. Medtem ko se je v realnosti misija znašla v precej nemirnem okolju. Hitro se je pokazalo, da enote niso imele ne kapacitet ne sposobnosti (predvsem niso bili pripravljene na konfrontacijo z uporniki), da bi uspešno reagirale, ko uporniki niso želeli predati nadzora nad ozemljem in se demobilizirati. Poleg tega so se sile UNAMSIL v obdobju do maja 2000 zanašale na enote ECOMOG, ki naj bi z RUF imele nepristranske odnose, kar je nalogo še bolj oteževalo (Dobbins 2005, 139).

Razorožitev in demobilizacija sta bili počasni oz. zanemarljivi, uporniki pa so postajali vedno bolj sovražni. Maja 2000 pa je bil podan tudi datum odhoda sil ECOMOG, kar je še poslabšalo zmožnost delovanja enotam UNAMSIL in večina nalog iz mandata je ostalo zapisanih le na papirju. Še vedno neuspešne enote UNAMSIL so maja 2000 doživele še dodatno sramoto. Situacija se je poslabšala, RUF enote so ubile sedem pripadnikov misije, 50 pa so jih zajeli. Kasneje se je ta številka zvišala na 500, saj se enote niso upirale. Pobrli so jim orožje, zaščitna osebna vozila, ki so jih potem uporabili v napadu na Freetown. Situacijo je rešila šele akcija Velike Britanije in intenzivna pogajanja (Annan 2000c, 68.–72. čl.; Bolton 2001, 135; Dobbins 2005, 140). Ta incident je bil ključen za uspešno transformacijo UNAMSIL v misijo za vsiljevanje miru, saj so se okrepili z ruskimi in indijskimi napadalnimi helikopterji, dogovor z ECOMOG je doprinesel dodatnih 3000 vojakov ter obljubo ameriške vlade, da bo pomagala pri opremljanju novih enot. Generalni sekretar se je uspešno boril za okrepitev mandata v smeri preprečevanja in robustnega odgovora na vsakršne sovražne akcije ali grožnje s takojšnjo uporabo sile. Z resolucijo 1346 (čl. 2) pa so ZN povečali število enot na 17.500 (kar je UNAMSIL dosegla v začetku leta 2002) in pridobili tudi boljšo opremo. Od tu dalje pa je bila misija veliko bolj uspešna. Enote ZN in Velike Britanije so uspešno odbijale napade upornikov, tudi z uporabo sile, vodjo RUF Sankoha so ujeli in aretirali, resno so oslabili enote RUF in jih prisilili v kapitulacijo in podpis zadnjega mirovnega sporazuma v Abuji II. 2001 (Annan 2000č, 26. in 27. čl.; Varnostni svet 2001, 1. in 2. čl.; Dobbins 2005, 141–2).

Do konca leta 2002 je UNAMSIL uspela demobilizirati 75 tisoč bivših vojakov. Uspešno je pomagala pri prvih svobodnih in demokratičnih predsedniških in parlamentarnih volitvah, kasneje pa še pri lokalnih. Zaključila je večino nalog iz mandata, vključno z vrnitvijo več kot pol milijona beguncev in notranje razseljenih oseb, vladi je pomagala pri vzpostavitvi avtoritete in pri ponovnem delovanju socialnih institucij v območjih, ki so jih nadzirali uporniki, pomagala pri usposabljanju več tisoč pripadnikov policijskega osebja in ponovno

zgradila več policijskih postaj. Velika Britanija pa je pomagala vladi pri rekonstrukciji vojaških sil (Peace and Security Section of the United Nations Department of Public Information 2005, 1).

UNAMSIL je spremljala in usposabljala Sierra Leone na področju človekovih pravic in bila ključna pri vzpostavljanju posebnega Sodišče za Sierra Leone, ki je sodilo odgovornim za vojne zločine. Misija je tudi pomagala vladi pri ustanovitvi komisije za resnico in spravo, ki je bila zadolžena za proces zdravljenja preko soočanja žrtev in storilcev vojnih grozodejstev. V sodelovanju z agencijami ZN je misija začela z projekti za ustvarjanje hitrega dohodka, ki so zagotavljali delovna mesta za tisoče brezposelnih mladih in bivših borcev ter za izvajanje osnovnih storitev v lokalnih skupnostih. Pripadniki UNAMSIL so rekonstruirali šole in klinike, pomagali pri financiranju kmetijskih projektov ter pomagali pri vzpostavljanju brezplačnih zdravstvenih ambulant v oddaljenih območjih (Združeni narodi 2005b).

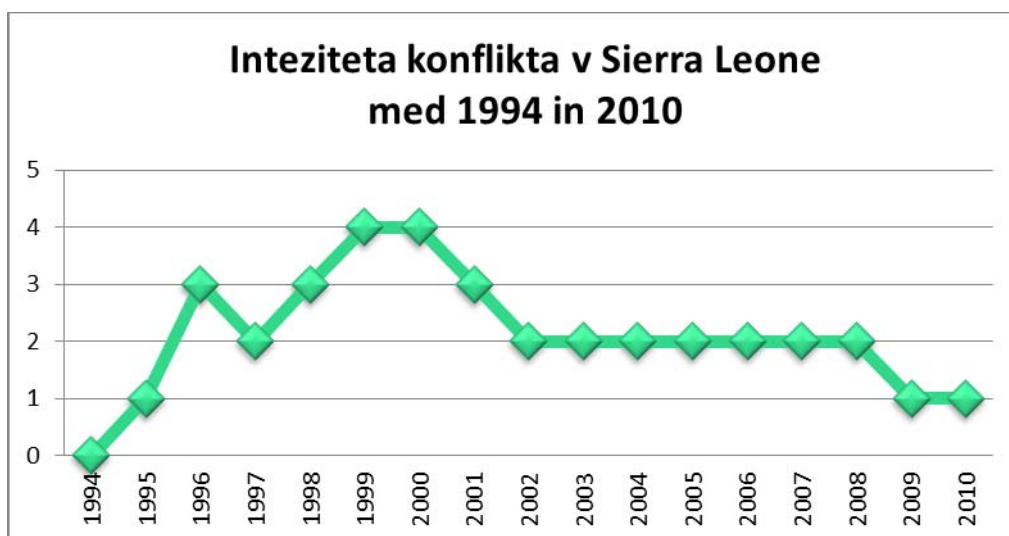
5.2 Kriteriji uspešnosti

Opazovanje misije preko štirih ciljev Pushkine (2006).

5.2.1 Omejeitev nasilnega konflikta v državi

Omejevanje nasilnega konflikta se ocenjuje na podlagi tega, kako uspešna je bila misija pri omejevanju hujšega nasilja, vzdrževanju dogovorov, zmanjševanju števila žrtev povezanih z konfliktom, nadzorovanju in pomoči pri demobilizaciji in razorožitvi (Pushkina 2006, 134).

Graf 5.1: Intenziteta konflikta med 1994 in 2010 med uporniki in vlado Sierra Leone

Vir: prirejeno po Heidelberg Institute for International Conflict Research (1994–2010).

Iz Grafa 5.1 je razvidno, da so bile sile UNAMISL poslani v Sierra Leone ravno na višku krize, ki je označena z intenziteto štiri, kar predstavlja resno krizo oz. po novi opredelitvi omejeno vojno.²¹ Torej so bile enote zdaleč od mirne situacije, v kateri bi lahko izvajale svoje naloge. Zato tudi na začetku niso bile sposobne omejiti nasilja. Sočasno z umikom ECOMOG so bile sile UNAMSIL nemočne proti upornikom in ti so jih zajeli maja 2000 (Curran in Woodhouse 2007, 1057–8). S tem je bil tudi v večji meri kršen mirovni dogovor iz Loma. Šele po treh letih je 2002 je misiji uspelo (s pomočjo tretje države) doseči mir in konec vojne, kar bi moralo biti doseženo že isto leto, ko je bila misija tja napotena. Iz Grafa 5.1 pa je le razvidno, da se nasilje ob prihodu misije ni stopnjevalo, temveč je padalo in ob koncu vojne je konflikt označen z dve oz. gre za nenasilen konflikt. Torej lahko rečemo, da je bila misija v splošnem pri tem uspešna.

Začetki misije so bili kar se tiče omogočanja dostopa humanitarne pomoči in prisotnosti sil po državi na splošno omejeni, saj enote niso imele dostopa do območij ki jih je nadziral RUF, kar je podaljševalo trpljenje civilistov na tistih območjih. Kakšnih hujših kršitev sicer ni bilo, vendar izboljšav tudi ne. Še vedno je prihajalo do zlorab človekovih pravic in nasilja nad civilisti, prihajalo pa je tudi do številnih incidentov nad mirovniki UNAMSIL (šlo je za odvzeme orožja, napade na mirovnike), uničevanja nekaterih DDR centrov, cestnih blokad in oviranja gibanja mirovnikov.²² Hujši incidenti so se zgodili pred letom 1999 (operacija 'No living thing' in napad na Freetown 1999), ko UNAMSIL tam še ni bila (Annan 2000a, 9., 12., 18. in 42. čl.; Dobbins 2005, 131).

Na začetku so bile lokacije, kjer se je DDR izvajal, zelo centralizirane in slabo zavarovane, kar pa se je spremenilo z večjim številom mirovnikov in opazovalcev. Tako so postale tudi bolj privlačne za uporabnike. Bernath in Nyce (2002, 14–15) razdelita DDR program v tri faze. Prva faza je potekala leta 1998, torej pred UNAMSIL in je bila neuspešna, le 3.200 vojakov so uspeli razorožiti od približno 45 tisoč (vseh, ki pa so sodelovali v katerikoli skupni, je bilo približno 75 tisoč). Druga faza je bila del Lomskega sporazuma julija 1999, pri čemer je imela UNAMSIL kot nevtralna sila nalogo izvedbe programa (sodelovala je z več agencijami ter vlado), saj uporniki enotam ECOMOG niso več zaupali. Naloga UNAMSIL je

²¹ Ravni intenzitete konflikta so označene s števili od 1 do 5, pri čemer število 1 predstavlja prikrit spor (po stari označbi) in spor (po novi označbi). Število 2 predstavlja odkriti spor (po starem označevanju) in nenasilno krizo (po novem), število 3 krizo (po starem) in nasilno krizo (po novem), število 4 hudo krizo (po starem) in omejeno vojno (po novem), ter število 5 v obeh primerih pomeni vojno (Heidelberg Institute for International Conflict Research 2013).

²² Do kršitev je prihajalo predvsem na območjih do katerih enote UNAMSIL niso uspeli priti npr. Freetown, Port Loko, Lunga in Occra Hill. Šlo je za območja pod nadzorom RUF na severu in severo-vzhodu države.

bila nadzorovanje na pomembnih točkah, vključno s centri za demobilizacijo. Z večmesečno zamudo se je proces začel novembra 1999. Ustanovljenih je bilo pet centrov po državi, bivši bojavniki pa so dobili v zameno za orožje dobili nadomestilo za varen prehod v vrednosti 300 dolarjev. Proces je bil zelo počasen tako v centrih kot tudi na terenu, še posebno v vzhodnih in severnih provincah, ker mirovniki niso imeli dostopa do območij. V tej fazi je bilo razoroženih dobrih 18. 800 vojakov, prekinil pa jo je ponoven izbruh sovražnosti maja 2000. Tretja faza pa je potekala od maja 2001 do januarja 2002 in je bila del premirja, podpisanega v Abuji. Ta del je bil izpeljan veliko bolje predvsem zaradi reorganizacije in okrepitve misije in mednarodne podpore, zaradi česa so enote pokrile celotni teritorij države in zagotavljale varnost, predvsem prek dialoga z uporniki. Na koncu je bilo uspešno razoroženih 72.500 upornikov in uničenih 42.500 kosov orožja (Annan 2000b, 23.–25. čl.; Peacekeeping Best Practices Unit, Department of Peacekeeping Operations 2003, 21–2). UNAMSIL je sodelovala tudi pri načrtovanju podpornega operativnega načrta za razorožitev in demobilizacijo, ki je obsegal izvedbeni okvir in pravilnik za demobilizacijo in razorožitev za otroke in odrasle. Zaradi hitrega postopka in prisotnosti UNAMSIL po celotnem območju (v zadnji fazi) so se bivši vojaki lahko skoraj takoj varno vrnil domov, bivanje v kampih je tako postalo prostovoljno z majhnim obsegom (večinoma zaradi administrativnih postopkov, izdaje osebnih izkaznic itd.). S tem so ne le izenačili vojake, temveč tudi precej zmanjšali stroške. Slabost hitrega procesa je bila v tem, da so bili programi četudi prostovoljni, hitro prepolni za vse ljudi. Skupnosti niso bile pripravljene na vrnitev, ni bilo časa za izobrazbo, svetovanje ter zdravniško oskrbo. Bivši vojaki so lahko obdržali svojo opremo za komunikacije, prav tako pa se nič ni naredilo v zvezi z poveljevanjem med bivšimi vojaki, kar pa je ravno srž tega problema. Ni dovolj, da nekdo samo preda orožje, treba je rešiti tudi razlog, zakaj je za orožje prijel. Če ne, se problem lahko čez čas kaj hitro vrne. UNAMSIL, UNDP in donatorji so tudi podpirali bivše bojavnike z hitrimi projekti, da so jih zamotili, dokler se niso odprle dolgoročne priložnosti (Peacekeeping Best Practices Unit, Department of Peacekeeping Operations 2003, 24–8).

5.2.2 Zmanjševanje človeškega trpljenja

Zmanjševanje človeškega trpljenja Pushkina (2006, 134) ocenjuje na podlagi preprečevanja grozodejstev nad prebivalstvom in zlorab človekovih pravic ter uspešnemu vračanju beguncev na domove.

Tabela 5.1: Begunci in notranje razseljene osebe Sierra Leone med 1993 in 1999

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Begunci	16.279	15.874	4.675	13.532	13.011	9.866	6.570
Not. raz. osebe	532.000	782.000	654.600	654.600	670.000	670.000	500.000

Vir: prirejeno po UNCHR (2002).

Tabela 5.2: Begunci in notranje razseljene osebe Sierra Leone med 2000 in 2012

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2012
Begunci	6.546.	10.501	63.454	61.194	65.437	59.965	8.002
Notr. razs. osebe	300.000	/	/	/	/	/	/

Vir: prirejeno po UNCHR (2005 in 2012).

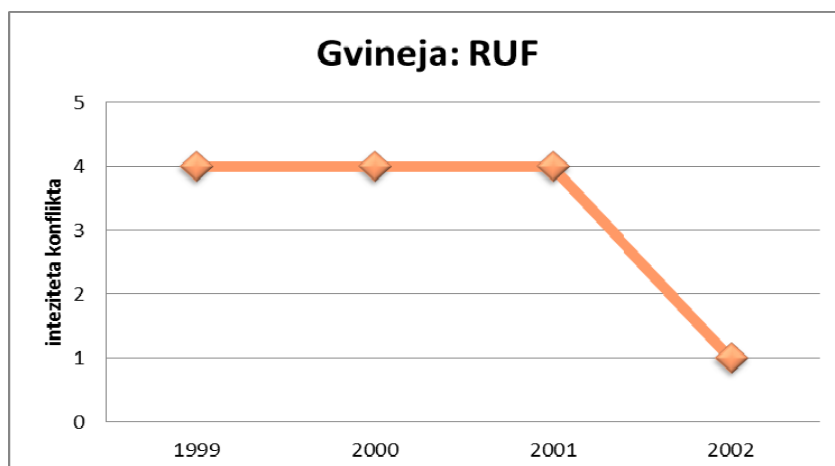
V obdobju, ko je potekala misija UNAMSIL, so problem z begunci zelo uspešno reševali, kar je vidno tudi iz Tabele 5.1 in Tabele 5.2. Največ je bilo notranje razseljenih oseb, kjer se povprečne številke gibljejo okrog 650 tisoč oseb, vendar so bile po poročilu VS ZN (Varnostni svet 2005, 5) še nekoliko višje in govorijo kar o polovici celotne populacije, kar znaša približno dva milijona ljudi. Vendar pa po letu 2000, ko je misija začela z bolj učinkovitim delovanjem, podatka o notranje razseljenih osebah ni več, kar lahko pomeni, da se je večina oseb vrnila na svoja domovanja. Bolj zanimiv je podatek, da je v obdobju misije naraščalo število beguncev, leta 2002 kar 63.454 in število do leta 2005 ni bistveno padlo (sicer so tudi številke beguncev, ki so se vrnil, v več tisočih, vendar je nato za vsako naslednje leto število beguncev ponovno visoko). Med letoma 2005 in 2012 podatka sicer nisem našla, je pa številka za leto 2012 bistveno manjša in znaša dobrih 8 tisoč ljudi (UNCHR 2005; 2012). Iz tega lahko sklepamo, da je bila misija uspešna pri vračanju ljudi nazaj v svoje domove, kar pomeni posledično, da so ljudje zaupali v delo misije in se lažje vrnil domov. Misija je tako uspešno pomagala pri vrnitvi skoraj dva in pol milijona ljudi nazaj na svoje domove.

5.2.3 Preprečitev razširitve konflikta

Preprečevanje razširitve konflikta preko državnih meja je pomembno za zagotavljanje regionalne varnosti. Tu se ocenjuje, do katere mere je bila ohranjena integriteta sosednjih držav (Puskina 2006, 134).

Trikotnik Gvineja, Liberija in Sierra Leone predstavlja primer začaranega kroga prenašanja konfliktov med državami. En od razlogov za vojno v Sierra Leone je bil tudi osebni motiv liberijskega voditelja Charlesa Taylorja. Tako se je konflikt preko liberijske meje prelil v Sierra Leone. Po poročilu Heidelberg Institute for International Conflict Research (2000, 16) in izjavi predsednika VS ZN (Varnostni svet 2000c, 1–2) so se boji leta 2000 preselili tudi čez mejo v sosednjo Gvinejo, kjer so se državne sile borile proti upornikom na celotnem mejnem območju s Sierra Leone in Liberijo. Spopadi so se nadaljevali tudi v leto 2001 s približno 100 smrtnimi žrtvami in več tisoč begunci, kar je povzročilo tudi spore med domačini in begunci. Gvinejske sile so izvedle ofenzivo proti enotam RUF v Sierra Leone in jih porazile (Heidelberg Institute for International Conflict Research 2000, 14–15; 2001, 16). Spopadi v Gvineji so se umirile šele, ko prišlo do mirovnega sporazuma in konca vojne v Sierra Leone, saj je upornikom iz Gvineje manjkala podpora RUF. Preostali člani obeh uporniških gibanj so se nato skupaj z gvinejsko vlado borili v Liberiji, vendar takšni spopadi niso v pomoč državi, ki se bori za ponovno vzpostavitev države in trajnostni mir (Heidelberg Institute for International Conflict Research 2002, 16). Velik problem pri povezanih konfliktih predstavljajo tudi begunci, saj je največ beguncev iz Sierra Leone iskalo zatočišče prav v Gvineji. Največ v letih 1998, 1999 in 2000, povprečno 250 tisoč ljudi, po letu 2000 pa številka drastično pade in v letu 2003 jih je samo še 25 tisoč (UNCHR 2005). Največ iskalcev zatočišča v Sierra Leone pa je bilo tudi iz sosednje države Liberije, in sicer v letih, ki so sledila koncu vojne (od 2002 dalje), ko je v Liberiji divjala že 2. državljanska vojna. Številka je znašala povprečno 60 tisoč prosilcev.

Graf 5.2: Intenziteta konflikta v Gvineji

Vir: prirejeno po Heidelberg Institute for International Conflict Research (2000; 2001).

Misiji na začetku delovanja ni uspelo zamejiti konflikta le na Sierra Leone, prav tako niso omejili navala beguncev. Vendar pa se je to spremenilo potem, ko se je misija ponovno reorganizirala in nastopila bolj robustno. Konec vojne je pozitivno vplival tudi na sosednje države, zmanjšalo se je tudi število beguncev iz obeh sosednjih držav. Sam obseg konflikta in število razseljenih oseb tudi ni bilo tako obsežno. Iz Grafa 5.2 je razvidno, da se je konflikt v Gvineji po dosegu miru v Sierra Leone z omejene vojne (stopnja štiri) kar hitro spustil na spor oz. prikriti spor (stopnja ena), pri čemer je potrebno upoštevati, da sam konflikt ni bil v osnovi med enotami RUF in gvinejsko vojsko, ampak so enote RUF le podpirale upornike v Gvineji.

5.2.4 Promoviranje razrešitve konflikta

Misija je bila zelo uspešna pri vzpostavitvi okolja, ki bi preprečilo vrnitev sovražnosti po umiku. Velik prispevek k temu je bilo tudi organiziranje in izpeljava demokratičnih predsedniških volitev 2002 in kmalu potem še lokalnih. Vojna se od zaključka misije decembra 2005 zaenkrat ni ponovila. Prav tako se niso obnovile sovražnosti, kar je vidno tudi iz Grafa 5.1 (poglavje omejitvev nasilnega konflikta v državi). Konflikt je ostal na stopnji nenasilnega konflikta oz. krizi, v letih 2008–2010 se je raven znižala na prikriti spor. Tudi ponovne volitve 2008 so potekale brez incidentov (v obdobju vojne so bili najhujši zločini storjeni prav ob volitvah). V začetku leta 2011 in 2012 naj bi prihajalo do incidentov med vodilnima politična strankama (šlo je za obtožbe o ponovnem rekrutiranju bivših upornikov; v obdobju pred ponovnimi volitvami), ampak za enkrat še ne kaže, da bi se dogajalo kaj hujšega (Varnostni svet 2012, 3). Kot kaže, je UNAMSIL postavila dobre temelje za prihodnost,

vendar pa stabilno varnostno okolje ni dovolj za dolgotrajni mir. Potrebno je urediti še druge vidike, ki prispevajo k miru, predvsem odpraviti vzroke in razloge, ki so državo pahnili v državljansko vojno.

5.3 Povezanost med dejavniki in uspehom

Pushkina (2006, 138) je naredila obsežno raziskavo o faktorjih, ki vplivajo na uspeh misij in tako oblikovala 12 hipotez, ki vključujejo tako mednarodne kot nacionalne dejavnike, ki lahko vplivajo na izid posameznih misij. Ker je Pushkina zaobjela večji del do tedaj znanih dejavnikov uspeha oz. neuspeha misij v svojih hipotezah, sem se odločila, da bom preučila izbrano misijo preko teh hipotez.

H1: Mirovne operacije ZN so v civilnem konfliktnem upravljanju učinkovitejše, če članice ZN izkazujejo stalno pripravljenost k reševanju konflikta.

Pushkina (2006, 139) je s svojo raziskavo uspela potrditi močno povezanost med visoko ravno pripravljenosti ZN in uspešnostjo mirovnih operacij. Glavna indikatorja, ki kažeta na obvezo članic, sta politična volja za reševanje, kot tudi ustrezna in zadostna ekonomska podpora (tako v osebju, kot vojaški opremi, logistiki) v ustreznem časovnem okvirju. Hipoteza velja tudi v primeru UNAMSIL, saj sta ravno nezadostna podpora in slaba pripravljenost ena od razlogov za slabši začetek misije.

UNAMSIL je bila do incidenta maja 2000 zelo neuspešna in nepripravljena na situacijo na tleh. Mednarodna skupnost ni bila najbolj naklonjena reševanju konflikta, saj so se istočasno odvijale druge krize, ki so preusmerjale pozornost: Kosovo in Jugoslavija, Ruanda in sosednja Liberija. Sile UNAMSIL niso imele niti kapacitete, usposobljenosti in opreme, še manj pa zadostne finančne podpore. Finančna podpora je bila na začetku misije precej nizka, z začetnimi 265 milijoni za prvo leto, šele po incidentu maja 2000 so za naslednje leto proračun povečali in to skoraj za enkrat več, in sicer na 494 milijonov. In nato nadaljnji dve leti na dobrih 600 milijonov dolarjev. Po uspešno izpeljanih volitvah in začetnem umiku sil pa se je proračun zmanjšal na dobrih 400 milijonov in zadnje leto na 265 milijonov dolarjev. Generalni sekretar je imel težave tudi z zbiranjem denarja za DDR proces. Na začetku je od pričakovanih 25 milijonov dolarjev uspel zbrati manj kot tretjino denarja. Od potrebnih 476 milijonov dolarjev, pa sta bila realizirana le 2,2 milijona (Dobbins 2005, 139; Združeni narodi 2005a; Erika 2012, 59–60).

Enote so bile zelo raznolike, šlo je namreč za multinacionalno vojsko, ki pa je prihajala po delčkih, bila premalo financirana in brez potrebne opreme. Do incidenta leta 2000 je bila del misije edina večja sila Nigerija, ki je nosila tudi največje breme. Nobena od zahodnih držav ni želela biti vključena v misijo tako, da bi prispevala svoje vojake. Kar kaže tudi na slabo politično voljo, da se konflikt reši (Adebajo in Keen 2005, 261).

Slabo je bilo tudi vodenje in poveljevanje. Prihajalo je do trenja med poveljniki, saj naj bi večino operativnih odločitev moral potrditi posebni predstavnik generalnega sekretarja, ki pa je bil pogosto odsoten in na poti. Pripadniki so na splošno slabo poznali mandat in pravila delovanja. Kljub intenzivnim sestankom v glavnem štabu so bili nekateri kontingenti neučinkovito pripravljene za razmere na tleh ter na soočanje z logističnimi izzivi. Resne težave so zaznali tudi v komunikaciji med vojaškim in civilnim delom misije, kot tudi med samimi enotami (na račun pomanjkljivih komunikacijskih sredstev). Pojavljale so se pomanjkljivosti pri integriranem načrtovanju in logistični podpori, neučinkovita je bila tudi koordinacija in deljenje informacij z drugimi agencijami ZN, nevladnimi organizacijami in diplomatskimi misijami v Freetownu. Po maju 2000 pa je generalni sekretar prevetрил in zamenjal večino višjega vodstva ter ustanovil nove položaje in s tem okrepil vodenje in poveljevanje. Organizirali so sestanke z članicami in vzpostavili vojaško civilne mehanizme za sodelovanje itd. (Annan 2000č, 54., 55. in 57. čl.; Bernath in Nyce 2002, 12–13).

H2: Mirovne operacije so manj uspešne takrat, kadar v času misije eno ali obe strani v sporu podpirajo (vojaško in/ali politično) zunanje države ali skupine.

Pushkina (2006, 140) s svojo študijo potrdila hipotezo, prav tako pa lahko potrdim, da velja tudi v primeru Siera Leone, saj je bila zunanja podpora RUF ključnega pomena za podaljševanje krize in neuspešnost misije. Že na začetku konflikta so imeli močno podporo Burkine Faso in Liberije. Nadzor nad območji diamantov je upornikom omogočal ilegalno trgovanje, največkrat v zameno za orožje in denar, na račun zlorabe človekovih pravic civilistov in namesto, da bi ugodnosti od legalne prodaje dobila država in prebivalstvo, se je z ilegalno trgovino še bolj podžigalo konflikt. Generalni sekretar je zato julija 2000 pozdravil odločitev VS, da z resolucijo 1306²³ prepove trgovanje z diamanti iz Sierra Leone, ki nimajo ustreznega certifikata (Annan 2000č, 70. čl.). K slabši oskrbi upornikov in večji uspešnosti

²³ Z resolucijo 1306 so v mednarodni skupnosti prepoznali vlogo nezakonitega trgovanja z diamanti v konfliktu v Sierra Leone ter sosednjih državah. Z resolucijo so uvedli tudi poseben režim certifikatov za diamante iz Sierra Leone (Varnostni svet 2000b.).

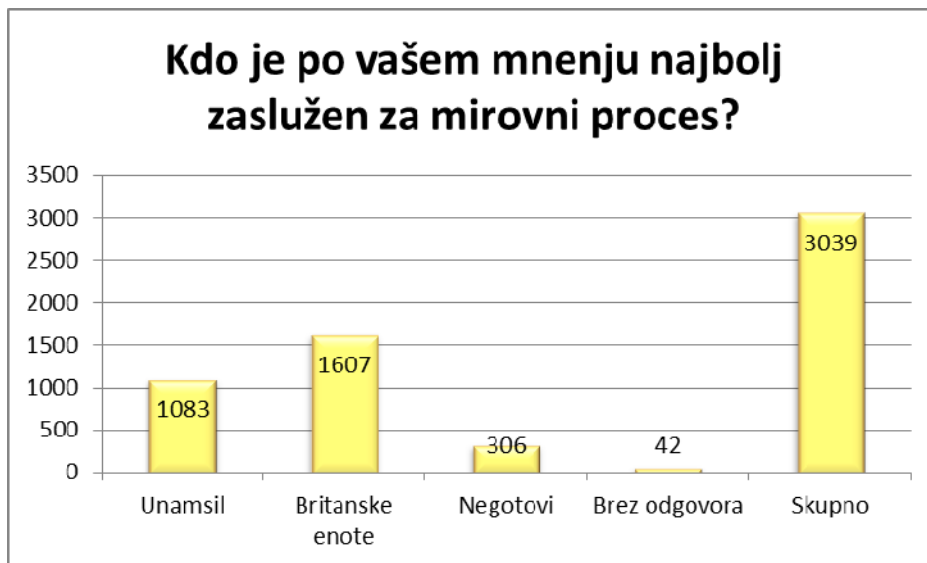
misije pa so potem imele pozitiven vpliv še sankcije glede diamantov in orožja za Liberijo maja 2001 ter mednarodno sodelovanje na področju prodaje diamantov (mednarodno certificiranje).

H3: Mirovne operacije ZN so uspešnejše, če v določenih situacijah vodstvo prevzame vodilna sila.

Največkrat se v tem primeru opazuje, kako in koliko politične in ekonomske podpore za razrešitev spora so namenile stalne članice VS ZN, ni pa to seveda pogoj. Pushkina pa v svoji raziskavi ne najde močnejše povezave med prevzemom vodilne vloge in uspehom misij (Pushkina 2006, 140). Misija UNAMSIL pa je ena od tistih misij, pri katerih je bila vloga Velike Britanije pomembno prispevala k uspehu, saj je bila edina od petih stalnih članic, ki je podpirala misijo, tako politično, kot vojaško (eden od razlogov so tudi zgodovinske vezi). Tako so po mnenju Peacekeeping Best Practices Unit, Department of Peacekeeping Operations (2003, 13), Bellamyja in drugih (2010, 126), Adebaja in Keena (2007, 266–7) in Generalnega sekretarja Annana (2000c, 7. čl.; 2000č, 20. čl.), Britanci odigrali ključno vlogo pri dosegu miru v Sierra Leone (najprej z vojaško operacijo (reševanja talcev), z zavarovanjem letališča v Lungi (s tem so lahko prišle dodatne sile UNAMSIL). Pomagali so enotam UNAMSIL pri ustvarjanju varnostnega območja okoli Freetowna, dali samozavest in upanje prebivalcem, zasejali strah v vrste RUF. Kasneje so se sicer umaknili, vendar so vseeno kratkoročno pomagali tudi pri usposabljanju in opremljanju policistov ter napotitvi na območja upornikov, reformiranju ministrstva za obrambo, nudili vojaške nasvete predsedniku Kabbahu, predvsem pa so dali možnost vodstvu UNAMSIL, da se reorganizira. Priskrbeli so za pomembno finančno podporo za DDR program, volitve, zakonodajo in drugo.

Veliki Britaniji so veliko zaslug za mirovni proces pripisali tudi prebivalci Freetowna, ki so sodelovali v anketi o mirovnem procesu in volitvah, kar je razvidno iz Grafa 5.3, saj je kar 1607 ljudi od skupno 3039 odgovorilo, da so najbolj zaslužni za mirovni proces prav Britanci.

Graf 5.3: Zasluge za mirovni proces

Vir: prirejeno po The Sierra Leone Webb (2001).

H4: *Mirovne operacije ZN bolj uspešne, kadar sodelujejo z regionalnimi organizacijami.*

Pushkina (2006, 141) v svoji raziskavi sicer ne najde tesnejše povezanosti med uspehom in sodelovanjem z regionalnimi organizacijami, čemur pripiše tudi dejstvo, da imajo regionalne organizacije navadno manjše vloge pri skupnih misijah. Situacija pa je drugačna, če mandat misije oz. če misija deluje na podlagi sodelovanja. V tem primeru bi lahko rekli, da v kolikor je sodelovanje dobro organizirano in drug drugega dopolnjujeta, to prispeva k boljšemu uspehu. V kolikor pa sodelovanje ni tako, kot bi moralo biti, pa lahko negativno vpliva na uspeh. Podobno se je zgodilo tudi na začetku v primeru UNAMSIL, saj bi misija morala delovati skupaj z skupino ECOMOG pri izpeljavi mandata, kar pa se je izkazalo za neuspešno. ECOMOG je kmalu po začetku misije začel z zmanjševanjem svojih enot, popoln odhod pa je bil predviden v maju 2000. Pri izvajanju nalog pa ni bilo v pomoč tudi to, da je padla senca dvoma na sile ECOMOG, ki naj bi tako kot uporniki tudi sami zapadli v izvajanje grozot nad civilisti. Bolton (2001, 134) navaja, da so bili tako uporniki kot tudi regionalni mirovniki obtoženi sistematičnega nasilja nad civilisti, bombardiranja civilistov, streljanja v njih (uporniki so jih uporabili za živi ščit), slabega ravnanja z osebjem Rdečega križa in drugimi podobnimi skupinami. Slab vtis pa je najbrž pustilo tudi medsebojno obtoževanje med nigerijskim poveljnikom in indijskim generalom glede pomoči upornikom in profesionalne nesposobnosti. Zato sta Indija in Jordanija umaknili svoje sile, Nigerijci pa niso želeli biti pod indijskim poveljnikom. Kar je vse skupaj pustilo slab politični madež na celotni

misiji, ne glede na to, ali so bile obtožbe resnične, ali ne (Adebajo in Keen 2005, 264; The Sierra Leone Webb 2013). Kljub temu, da so se sile ECOMOG umaknile, pa je ECOWAS še vedno ostal ključna regionalna organizacija, ki je prispevala k ponovnemu začetku mirovnega procesa, voditelji ECOWAS so osebno pomagali pri vrnitvi talcev in s političnimi pritiski pomagali prepričati upornike RUF, da zamenjajo vodjo (ki se je izkazal za nesposobnega pri pogajanjih; novi vodja je bil bolj naklonjen mirnemu reševanju sporov) (Peacekeeping Best Practices Unit, Department of Peacekeeping Operations 2003, 14–15).

H5: Mirovne operacije ZN so uspešnejše, kadar jih spremlja učinkovita diplomacija.

Pushkina (2006, 141) opaza, da so misije lahko neuspešne ob uporabi diplomacije kot tudi uspešne ob neuporabi diplomacije, da torej ni tesne povezave med količino diplomacije in uspehom. Pravi pa, da uspešna diplomacija lahko pripomore k razrešitvi konflikta, še posebno pri podpisih različnih dogovorov, kjer se rešuje temeljne probleme konflikta. Vsekakor je v primeru Sierra Leone diplomatsko reševanje prispevalo k boljšemu reševanju problemov. Tako so se predstavniki RUF, poveljnik UNAMSIL, predstavnik ZN, minister za finance, namestnik ministra za obrambo, predsednik države, minister za obveščanje ter predstavnik skupnosti, ki je skrbela za prispevke in finančno pomoč, usedli za isto mizo in poskušali najti rešitve za implementacijo DDR programa, kar kaže na to, da so bile komunikacije med sprtimi stranmi vedno odprte. Niso pa bile tudi vedno uspešne, ker je prihajalo do vmesnih kršitev dogovorov in majske krize (Eldridge 2010, 31–2). Šele s spremembo vodstva RUF je prišlo tudi do lažje komunikacije, saj je bil novi voditelj precej bolj pripravljen aktivno sodelovati z UNAMSIL enotami. Takrat je tudi DDR proces stekel hitreje. Ključni za diplomatske rešitve pa je bil po letu 2000 SRSG Oluyemi Adeningi, ki je z spretnimi pogajanjmi pripomogel k dogovoru v Abuji ter posledično hitrejšemu DDR procesu z začetkom demobilizacije v okrožju Kambia, kar je pripomoglo tudi k rešitvi težav z obmejnimi bojevanjem z Gvinejo. Pomemben korak je bilo tudi imenovanje Richarda Holbrooka na mesto stalnega ameriškega predstavnika za ZN, ki je sodeloval pri sprostitvi ameriške finančne pomoči za UNAMSIL, kajti denar je pomemben del diplomacije (Eldridge 2010, 44–5).

H6: Mirovne operacije ZN so uspešnejše, kadar sprte strani pristajajo na misijo ZN in z njo sodelujejo.

V tem primeru se podpora kaže v načinu retorike sprtih strani in njihovem obnašanju oz. akcijah (npr. streljanje na mirovnike). Pushkina (2006, 142) ugotavlja, da bolj kot so pripravljeni sodelovati, bolj uspešna je misija in mirovniki lažje opravijo svoje naloge in obratno. Tudi v primeru UNAMSIL ta hipoteza drži. Sprva je bilo videti, da so uporniki zavzeti za mirno reševanje spora in za sodelovanje z mirovniki (podpisali so Lomski sporazum), kar pa se je hitro izkazalo za neresnično. Po poročilih generalnega sekretarja (Annan 2000a; 2000b; 2000c; 2000č) je v obdobju od decembra do maja je prihajalo do različnih kršitev Lomskega sporazuma: napadi in oviranje patrolj, napadi na mirovnike v Lungi, cestne blokade predvsem v severnih in južnih provincah, zaseg orožja mirovnikov v Occra Hillu ter kasneje še drugim kontingentom ter javni sovražni govor vodje Rufa Sankoha proti UNAMISIL. Maja 2000 je prišlo še do ugrabitve mirovnikov in njihovega zadržanja ter postopne izpustitve z pomočjo britanskih enot. Popolno sodelovanje in mir so dosegli šele z novim mirovnim dogovorom novembra 2000 in maja 2001 (Abuja 1 in 2), ki je omogočil mirno posredovanje enot UNAMSIL tudi na območja, ki so jih prej nadzorovali uporniki, uspešnejše izvajanje DDR programa ter demokratičnih volitev (Adebajo in Keen 2007, 267).

H7: Mirovne operacije ZN so uspešnejše, kadar del vseh strani v sporu meni, da se konflikt lahko reši z nenasilnimi sredstvi.

Pushkina (2006, 143) pravi, da so mirovne operacije uspešne takrat, ko udeleženci konflikta spoznajo, da z vojaškimi sredstvi ne morejo več doseči svojih ciljev (kar se kaže v pogajanjih in mirovnih sporazumih). Dokler pa se sprte strani ne uspejo pogajati, izražajo zahteve v 'zero sum' obliki (en vse, drugi nič) in kršijo človekove pravice, pa misija nima dobrih pogojev za sodelovanje. Hipoteza drži tudi v primeru UNAMSIL, kar sem posredno obrazložila že pri H6, H3 in H8. Misija je uspešno začela delovati, ko so oslabljeni uporniki spoznali, da ZN ne mislijo oditi iz države (pomoč Velike Britanije, glej H3), da enote UNAMSIL lahko nastopijo bolj udarno in okrepljeno (glej H8), čemur so sledila intenzivna pogajanja in zadnji mirovni sporazum (glej H6).

H8: Mirovne operacije ZN so uspešnejše, kadar je na bojnem polju ravnotežje moči.

Za uspeh naj bi bilo pomembno, da so enote na tako imenovani mrtvi točki, ker so le takrat dobro pripravljene, da se obranijo napadov, kar pomeni, da so agresija in napadi presenečenja

manj verjetni kot če enakovrednosti med enotami ne bi bilo. Pushkina v svoji raziskavi ne najde nobene povezave med večjim uspehom misij in enakovrednostjo na terenu (Pushkina 2006, 143). Vendar je bil to eden od pomembnih faktorjev enot UNAMSIL pri njihovem reorganiziranju in uspešnejšem delovanju po zajetju talcev. Pred tem so bile namreč sile premajhne, preveč razpršene po državi, da bi uspešno delovale proti številnim upornikom in njihovimi gverilskimi napadi. Nemalokrat so ostali tudi brez orožja, omejevali so jim svobodo gibanja, prihajalo je do medsebojnih obstreljevanj. Po majskem incidentu pride do ponovnega povečanja števila pripadnikov (na 13 tisoč pripadnikov, vključno z 260 opazovalci, nato na 17.500 pripadnikov), britanske akcije reševanja svojih državljanov, kasneje tesnega sodelovanje z UNAMSIL in bolj robustnega nastopa misije (Annan 2000a, 9. in 24. čl.; 2000b, 11. čl. in 30. čl.; 2000c, 27. in 29. čl.). S tem se je položaj na terenu ne le uravnovesil, celo premaknil se je v korist vlade in misije. Tako so s številnimi vojaškimi preobrti in močnimi pritiski mednarodne skupnosti uspeli na nek način prisiliti upornike, da premislijo o sodelovanju z vlado (podpis novega mirovnega dokumenta Abuja I. in II.). Vsekakor pa se strinjam, da v primeru, da misija ne bi zapadla v težave, da bi obe strani spoštovali prvotne dogovore in sodelovali z enotami UNAMSIL in vlado, potrebe po močnejših in večjih enotah ne bi bilo. V tem primeru tudi ravnovesje na terenu ne bi imelo nikakršnega vpliva.

H9: Dlje ko traja misija ZN, uspešnejša je pri reševanju konflikta.

Misije naj bi bile bolj uspešne, če imajo dovolj časa, da dosežejo zadane cilje in če imajo sile dovolj časa, da se prilagodijo okolju in specifikam konflikta in le redko naj bi se misije, ki so daljše od pet let, zaključile. Pushkina ugotovi, da zgolj dolžina trajanja ni dovolj za uspeh oz. neuspeh misij (Pushkina 2006, 143). Glede misije UNAMSIL težko podam kakršen koli zaključek glede vpliva časa na samo misijo, je pa zanimivo, da je misija po šestih letih uspešno zaključila mandat (kar je več od predvidenih petih let). Je pa tudi res, da bi verjetno misija zaključila mandat v krajšem času, če se ne bi znašla v nepredvidljivi situaciji na začetku mandata.

H10: Uspešnost misije ZN je povezana s tipom misije.

Pushkina (2006, 144) ni našla nobene povezave med misijami določenega tipa in večjim uspehom. Dopušča pa možnost, da so multifunkcionalne misije uspešne pod določenimi pogoji. V primeru Sierra Leone se je izkazalo ravno to, da so za uspeh potrebni določeni pogoji. Še posebno, če gre za misije širšega tipa oz. multifunkcijske misije, tako kot je to

postala UNAMSIL v relativno kratkem časovnem okviru (od decembra 1999 do maja 2000). UNAMISL je v nekaj mesecih prešla iz manjše opazovalne misije z glavno nalogo asistencije, v največjo misijo tistega časa, z multifunkcijskimi nalogami ter izredno kompleksnimi organizacijskimi in logističnimi zahtevami. Obenem pa se je spopadla še s celim kupom drugih nalog, še posebno ob umiku sil ECOMOG, ter postala robustna misija z 'vsiljevalnim' pridihom (*enforcement*) (Annan 2000č, 55. čl.). Na tej točki lahko rečemo, da uspeh ni nujno zagotovljen s tipom misije, da pa so misije bolj uspešne, kadar se tip misije ujema s situacijo na terenu.

H11: Mirovne operacije ZN so uspešnejše, kadar ima misija močne zmogljivosti za vsiljevanje miru.

Pushkina (2006, 144–5) pravi, da ni močne povezave med vsiljevalnim delom mandata in uspešnostjo misije, večina misij v njeni raziskavi ni vsebovala dela, ki se nanaša na uporabo sile. V večini primerov, kjer pa so mirovniki dobili sposobnosti za vsiljevanje miru, pa se je v misije po navadi vključil tudi NATO oz. ZDA ali druga regionalna organizacija. Delno se s trditvijo strinjam, vendar v primeru UNAMSIL so ravno te 'vsiljevalne' sposobnosti pripomogle k uspešni razrešitvi konflikta, kar sem nakazala že pri H8 in H10. Zaradi situacije, v kateri so se enote znašle, je bil bolj robusten odziv prava rešitev in nujen odgovor.

H12: Mirovne operacije ZN so manj uspešne, kadar gre za etničen konflikt.

Pushkina (2006, 145) pravi, da ni močne povezave med konflikti etnične narave in uspešnostjo misij, saj so misije tako uspešne kot neuspešne ne glede na to ali je bil konflikt etničen ali ne. Glede na to, da je za konflikt v Sierra Leone bil značilen boj za oblast in moč ter nadzor nad diamantnimi območji, pa tudi osebni cilji zunanjih akterjev, o potrditvi ali zavrnitvi te hipoteze ne morem govoriti, saj v konfliktu ni bilo opaziti nobene etnične problematike.

5.4 Vpliv misije na življenjski standard v Sierra Leone

Zaradi zanimanja za človeški vidik misij me je zanimalo tudi, kako se je življenjski standard spremenil v obdobju trajanja misije in po njej. Ali je misija prispevala k rešitvi temeljnih problemov in s tem vzrokov vojne in kako? Tu sem si pomagala z pramateri indeksa

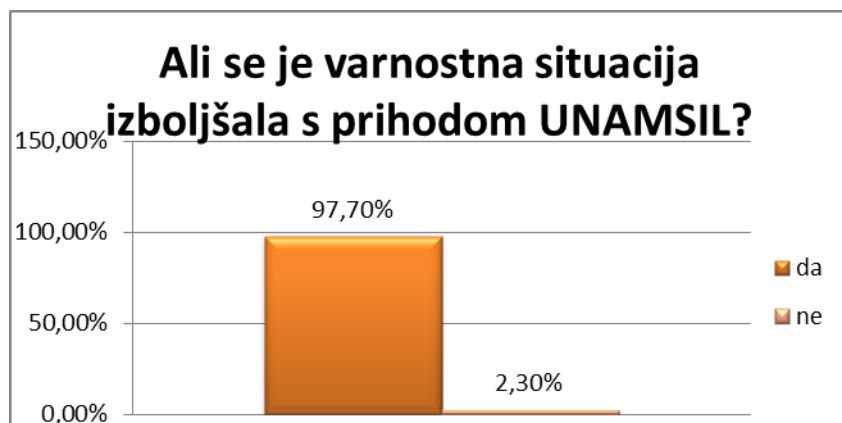
človekovega razvoja HDI²⁴, z raziskavo dr. Krasna o mnenju lokalnih ljudi o misiji UNAMSIL²⁵ ter drugimi bazami podatkov²⁶.

5.4.1 Prebivalci in UNAMSIL

5.4.1.1 Mnenje prebivalstva o misiji

Na splošno so prebivalci misijo sprejeli zelo dobro, še posebej zaradi različnih civilnih projektov, ki jih je misija izpeljala predvsem zato, da bi pridobili zaupanje ljudi. Iz Grafa 5.4 vidimo, da je kar 97,7 % ljudi v raziskavi menilo, da se je varnostna situacija izboljšala s prihodom mirovnikov. Ljudje so bili zelo hvaležni tudi za delo, ki so ga pripadniki naredili za lokalne skupnosti, npr. zgradili ceste, mostove, cestne povezave, zavetišča, zdravstvene centre, radio postaje (izjemno so pohvalili Radio UNAMSIL in želeli so, da bi ostal), šole, cerkve, mošeje itd. Razdeljevali so brezplačno hrano in obleke, izvajali delavnice za izobraževanje o človekovih pravicah, podarjali zdravila in medicinsko pomoč ter obnovili vodna zajetja, ure na stolpih, zapore ter izvajali tudi nočne patrolje (Krasno 2005, 5–6).

Graf 5.4: Mnenje prebivalstva o varnostni situaciji v Sierra Leone

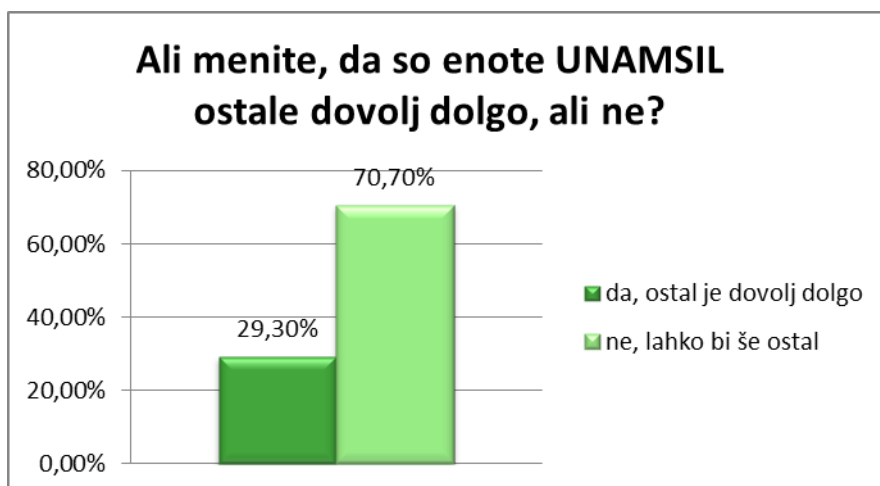
Vir: prirejeno po Krasno (2005, 10).

²⁴ Indeks človekovega razvoja je bil prvič predstavljen leta 1990 kot alternativa ekonomskim ocenam za merjenje napredka države. Kmalu je postal najbolj široko sprejeto merilo te vrste. Sestavljen je iz treh področij: zdravja, izobrazbe in prihodka (Human Development Reports 2013b).

²⁵ Dr. Jean Krasno je izdelal študijo javnega mnenja glede dela UNAMSIL na prošnjo Sektorja za mirovne operacije ZN (*Peacekeeping Best Practices Section*). Raziskavo je izvedel v januarju in februarju 2005, s pomočjo dveh domačih organizacij (*Campaign for Good Governance and 2, The Human Rights Clinic of Fourah Bay College*). Podatke je pridobil od skoraj 900 ljudi po celotnem območju Sierra Leone, in sicer s pomočjo vprašalnikov. Dve tretjini sodelujočih je bilo moških, ena tretjina pa je bila žensk. Vsi so bili različnih starosti in poklicev (učitelji, študenti, kmetje, policisti, inženirji, gospodinje, novinarji, gradbeniki itd.). Vprašalnik je pokrival različne teme od varnostnih problemov, razvojnih programov UNAMSIL in komuniciranja z domačini, do kritik misije glede prihodnosti (Krasno 2005, 4).

²⁶ Svetovna banka, Transparency International, SIPRI itd.

Graf 5.5: Mnenje ljudi o dolžini trajanja misije

Vir: prirejen po Krasno (2005, 10).

Iz Grafa 5.5 vidimo, da si je več kot dve tretjini vprašanih želelo, da bi misija imela še daljši mandat kot le do konca decembra 2005. Kar je povsem razumljivo, saj je vojna divjala skoraj 10 let, misija pa je bila prisotna v državi le šest let, od tega je bila aktivna in uspešna le štiri leta. Nekateri so bili predvsem zaskrbljeni zaradi prihajajočih volitev leta 2007, saj so najhujše stvari pred tem dogajale ravno ob volitvah (Krasno 2005, 7).

Graf 5.6: Odnos pripadnikov UNAMSIL do prebivalcev Sierra Leone

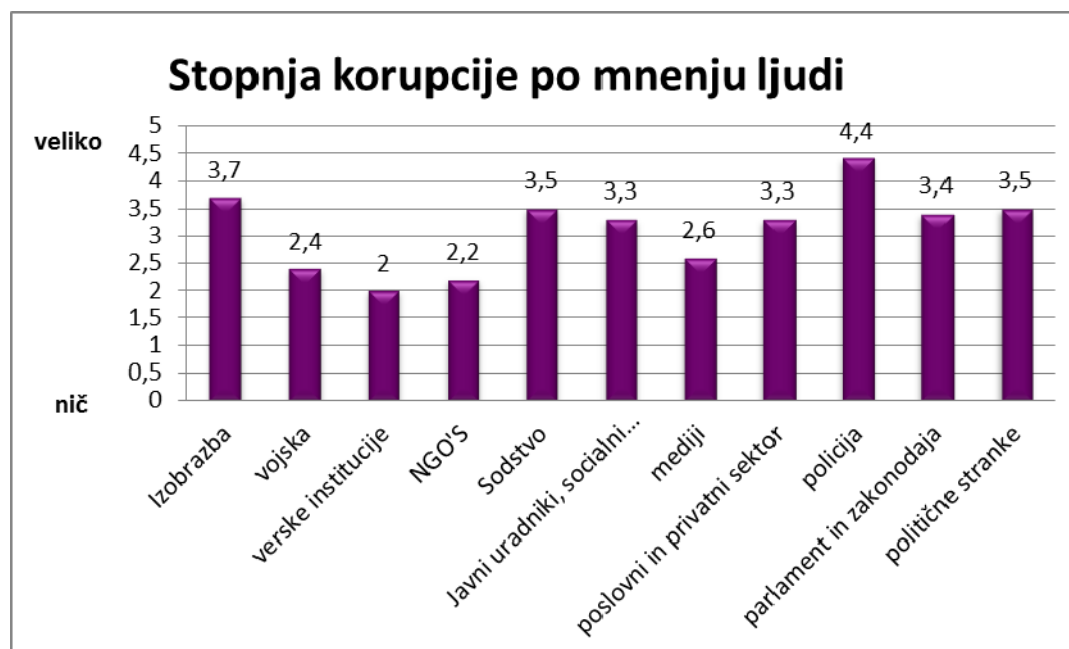

Vir: prirejeno po (Krasno 2005, 13).

Če pogledamo podatke iz Grafa 5.6, je skupnih odgovorov o nespoštljivosti pripadnikov le za slabih 5 odstotkov vprašanih. Kar kaže na to, da so mirovniki v veliki meri spoštovali kodeks ravnanja mirovnikov (*UN standards of conduct*).²⁷ Temu priča tudi podatek, da je bilo izredno malo primerov, ko so mirovniki prekršili pravila. Human Rights Watch (2003, 48–5) navaja le štiri primere domnevnega posilstva s strani UNAMSIL pripadnikov, čeprav se tudi ti ne bi smeli zgoditi. Slabosti, ki so jih ljudje našli, poleg spodbujanja prostitucije in nadlegovanja, pa so bile še porast HIV/AIDSa, črni trg, tihotapljenje goriva, izkoriščanje naravnih virov, dvig inflacije in najemnin, slabši razvoj v nekaterih delih države (npr. v Kambiji), šibak odgovor na napade RUF iz leta 2000 (Krasno 2005, 25–6).

5.4.2 Korupcija in politični teror

Graf 5.7: Stopnja korupcije v javni upravi po mnenju ljudi v letu 2010

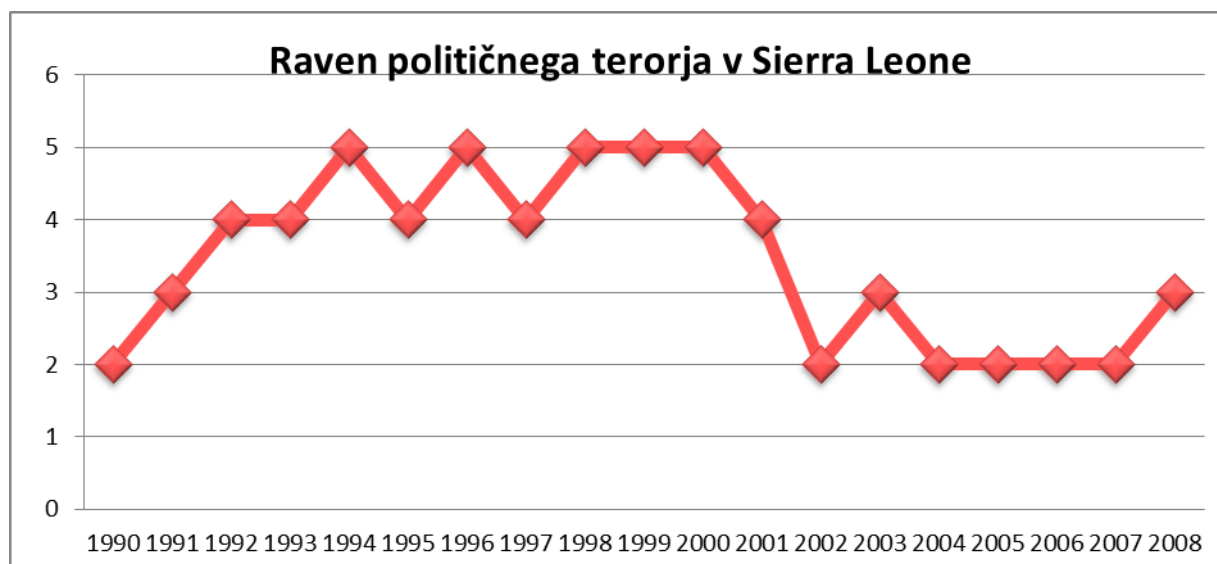
Vir: prirejeno po Transparency International (2012).

Skorumpirano državno vodstvo, kot že rečeno, je bilo eno od pomembnih vzrokov za nezadovoljstvo mladih in za začetek vojne leta 1991. Po mnenju ljudi je sicer stanje danes

²⁷ Standardi ravnanja temeljijo na treh temeljnih točkah: najvišjih standardih učinkovitosti, sposobnosti in neoporečnosti; politike ničelne tolerance za spolno izkoriščanje in zlorabo; odgovornosti poveljujočih, ki jim ne uspe uveljavljaviti standardov ravnanja. Od leta 1998 pripadniki dobivajo žepne kartice s pravili obnašanja za modre čelade (*Ten Rules/Code of Personal Conduct for Blue Helmets*). Poleg teh pravil pa je še cel kup drugih dokumentov, ki urejajo to področje, npr: splošni standardi v UL ZN v 15 poglavju, 101. čl.; pravila in predpisi za osebje ZN (*UN Staff Regulations and Rules*); merila za zaščito pred spolnimi zlorabami in izkoriščanjem (*Measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse*) ter mnogi drugi (Združeni narodi 2010).

precej boljše, kot je bilo, vendar pa so kot vidimo iz Grafa 5.7, še vedno izjemno skorumpirani policisti s kar 4,4 točkami, politične stranke, sodstvo, parlament in zakonodaja s 3,4 točkami ter izobraževanje s 3,7 točkami. V letu 2010 naj bi kar 71 % ljudi moralo plačati različne vrste podkupnin za storitve (Transparency International 2012).

Graf 5.8: Ocena političnega terorja v Sierra Leone med 1990 in 2008

Vir: prirejeno po SIPRI (2010).

Izjemno visok naj bi bil v obdobju med vojno tudi politični teror, saj je med letoma 1994 in 2000 dosegal peto stopnjo²⁸. Kar pomeni, da so takrat obsežna politična pridržanja za nenasilna politična udejstvovanja, umori, mučenje in izginotja del življenja, zapor brez sojenja za nedoločen čas nekaj povsem normalnega in lahko doleti kogarkoli v družbi, ne le tiste, ki se ukvarjajo s politiko. Iz Grafa 5.8 pa lahko vidimo, da je s koncem vojne in prihodom UNAMSIL stopnja političnega terorja padla na drugo stopnjo, kjer prej naštetih dogodkov skoraj ni, čas zapora je omejen itd.

²⁸ Raven političnega terorja (*Political Terror Scale*): **5:** Teror se je razširil na celotno populacijo. Voditelji družb nimajo nobenih omejitev pri sredstvih ali temeljitosti, s katerimi uresničujejo osebne ali ideološke cilje. **4:** Kršitve državljskih in političnih pravic se razširijo na širši del prebivalstva. Umori, izginotja in mučenja so del življenja. Kljub svoji splošnosti na tej ravni terorja prizadene tiste, ki imajo interes v politiki ali idejah. **3:** Obsežen političen zapor ali nedavna zgodovina takega zapora. Usmrtitev ali drugi politični umori in brutalnost so pogosti. Neomejeno pridržanje, z ali brez sojenja, zaradi političnih pogledov so normalni. **2:** Ni pogostih zapornih kazni zaradi nenasilnega političnega delovanja. Prizadetih je malo ljudi, mučenja in pretepanja so nenavadni. Politični umor so redki.

1: Gre za pravno državo, ljudje niso zaprti zaradi njihovega mnenja, mučenja so izredna in politični umori so izjemno redki (SIPRI 2010; Political Terror Scale 2013).

5.4.3 Indeks človekovega razvoja

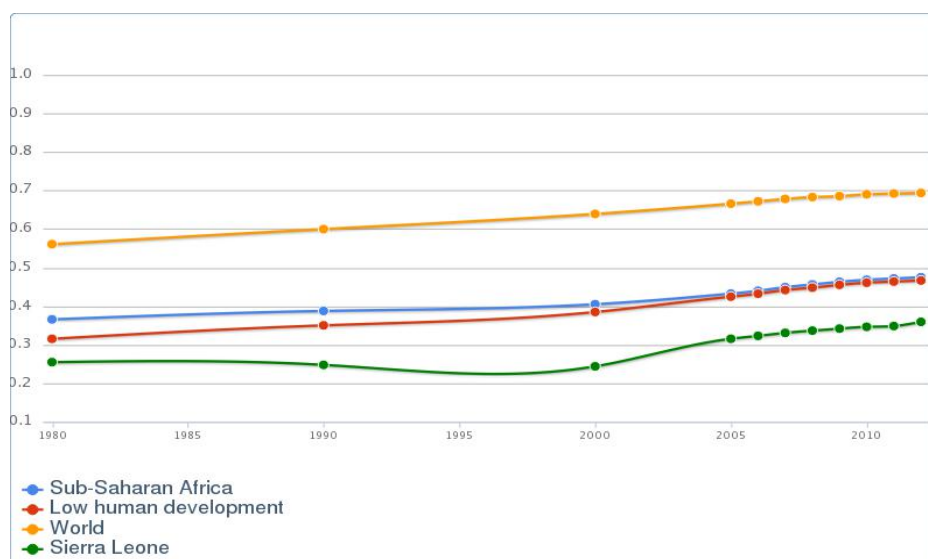
Indeks človekovega razvoja HDI meri povprečne dosežke na treh dimenzijah človekovega razvoja, in sicer dolgem in zdravem življenju, izobrazbi in dostojnem življenjskem standardu oz. prihodkih (Human Development Reports 2013b).

Tabela 5.3: Indeks človekovega razvoja za Sierra Leone od 1980 do 2012

Leto	1980	1990	2000	2005	2008	2010	2012
HDI	0.255	0.247	0.244	0.315	0.336	0.346	0.359

Vir: prirejeno po Human Development Reports (2013a).

Graf 5.9: HDI Sierra Leone v primerjavi z svetovnim, subsaharskim in nizkim indeksom človekovega razvoja od 1980 do 2012

Vir: Human Development Reports (2013a).

Iz Grafa 5.9 in Tabele 5.3 lahko vidimo, da ima Sierra Leone nižji indeks od svetovnega indeksa ter indeksa za subsaharsko Afriko. Navezujoč na državljansko vojno vidimo, da je v obdobju med vojno indeks padel ter se nato začel postopoma dvigovati prav v obdobju, ko je v državi potekala misija ZN (z najvišjim dvigom prav v obdobju od 2000 do 2005) in še vedno postopoma raste. Iz tega lahko sklepamo, da je misija posredno pozitivno vplivala na zdravstvo, izobrazbo in prihodke države (četudi le s tem, ko je prispevala h koncu vojne). Žal

pa je vrednost HDI Sierra Leone (zelena linija) še vedno nižji od vrednosti, ki predstavlja nizek HDI (rdeča linija).

5.4.3.1 Zdravje:

5.4.3.1.1 Javni izdatki

Javni izdatki za zdravstvo so sestavljeni iz tekočih in investicijskih odhodkov iz državnega in lokalnega proračuna, zunanjih posojil in nepovratnih sredstev (vključno z donacijami mednarodnih agencij in nevladnih organizacij) ter socialnega sklada za zdravstveno zavarovanje (izražen v % GDP=BDP) (The World DataBank 2013).

Tabela 5.4: Javni izdatki za zdravstvo v % BDP za Sierra Leone

Leto	1995	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2008	2009	2010
J.I. v BDP %	2,3	2	2,9	3,9	4,2	4,1	3,8	3,4	3,5	2,3	2,9	3,2

Vir: prirejeno po The World DataBank (2013).

Javni izdatki so se po podatkih Svetovne banke (*The World Bank*) v obdobju med vojno zniževali, dvigovati pa so se začeli leta 1999, kar sovpada s pričetkom misije ZN. Izdatki so strmo naraščali prav vse do leta 2002, kar bi pripisala temu, da so v tistem obdobju intenzivno pridobivali sredstva mednarodnih organizacij in nevladnih organizacij v obliki humanitarnih pomoči za saniranje zdravstvenih posledic vojne ter sredstva za ponovno vzpostavitev zdravstvenih uslug. Temu sledi rahel padec vse do leta 2009, kar bi lahko bila posledica tega, da mednarodna pomoč ni bila več tako obsežna, kot je bila v obdobju poteka misij. Nato se leta 2010 izdatki rahlo dvignejo na 3,2 % BDP (glej Tabela 5.4).

5.4.3.1.2 Število smrti mater

Gre za razmerje med številom smrti mater na število živorojenih otrok v posameznem letu, izraženo na 100 tisoč živorojenih otrok (Human Development Reports 2013a).

Tabela 5.5: Število smrti mater pri porodu na 100 tisoč porodov v Sierra Leone

Leto	1990	1995	2000	2005	2010
Št. smrti mater /100 tisoč porodov	1300	1300	1300	1000	890

Vir: prirejeno po Childinfo (2012).

Boljša zdravstvena oskrba se kaže tudi pri številu mater, ki umrejo pri porodu. Do leta 2000 je ta številka znašala kar 1300 mater, nato pa je do leta 2005 padla na 1000, nato pa v naslednjih petih letih pade še za dodatnih 10 % (glej Tabela 5.5). Države, ki so preživele državljansko vojno, gredo tudi skozi demografske spremembe, življenjska doba se krajša, povečajo se smrti pri porodih, saj ni dobre zdravstvene oskrbe. Ob koncu vojne pa se družba zopet počasi postavlja na noge, obnavlja se gospodarstvo, socialna infrastruktura, vključno z zdravstvom (Turshen 2007, 92). Tako, da bi posredno lahko rekli, da je misija UNAMSIL s dosego trajnega miru pozitivno prispevala tudi k boljšim zdravstvenim pogojem in s tem k postopnemu znižanju smrti porodnic.

5.4.3.1.3 Pričakovana življenjska doba ob rojstvu

Pričakovana življenjska doba ob rojstvu se izraža z pričakovanim številom let življenja novorojenčka, če bi prevladujoči vzorci starostno specifičnih stopenj umrljivosti v času rojstva ostali enaki vse življenje dojenčka (Human Development Reports 2013a).

Tabela 5.6: Pričakovana življenjska doba ob rojstvu v Sierra Leone, izraženo v letih

Leto	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2009	2010	2011	2012
starost	43.1	42.9	38.7	37.2	39.8	44.3	45.1	45.8	47	47.4	47.8	48.1

Vir. Prirejeno po Human Development Reports (2013a).

Iz Tabele 5.6 je razvidno, da je pred konfliktom in v obdobju konflikta pričakovana življenjska doba strmo padla iz 43 let na samo 37 let, kar je verjetno tesno povezano z vojno in njenimi posledicami (poslabšanje javnih storitev, smrtne žrtve vojne, zdravstvene posledice). Večina prebivalstva v državi so mladi ljudje (dobrih 40 odstotkov je mlajših od 15 let, dobrih 50 odstotkov pa je starih od 15 do 65 let), ki so se nato znašli v vojnem stanju.

Veliko je bilo tudi otrok vojakov, ogromno je bilo tudi spolnih zlorab (predvsem žensk in deklic), skupaj naj bi bilo žrtev vojne kar 70 tisoč, ostaja vprašanje, koliko jih je potem kasneje umrlo tudi zaradi zdravstvenih težav. Povprečna starost pa se zopet začne dvigovati leta 2000, ko so bili napadi v času vojne bolj sporadični, tudi zaradi prisotnosti mirovnikov ZN, pa vse do 2005, ko znaša kar 45 let. Lahko bi rekli, da so tako mirovniki s tem, ko so uspeli doseči mir v državi, prispevali k boljšim življenjskim pogojem, posredno prispevali tudi k višji povprečni starosti ljudi v državi (kot sem opisala že v poglavju 5.4.3.1.2).

5.4.3.2 Dohodek

5.4.3.2.1 BDP v dolarjih in BDP na prebivalca

BDP (v nakupovalnih cenah) je vsota bruto vrednosti vseh proizvajalcev v gospodarstvu plus vsi davki izdelkov in brez subvencij, ki niso vključene v vrednost proizvodov. BDP na prebivalca je bruto domači proizvod, deljen s številom prebivalstva (The World DataBank 2013).

Tabela 5.7: BDP v \$ in BDP na prebivalca v \$ od 1980 do 2000

Leto	1980	1985	1990	1992	1994	1996	1998	1999	2000
BDP v \$	1.100 mrd	856 mio	649 mio	680 mio	911 mio	941 mio	672 mio	669 mio	635 mio
BDP na osebo	348	242	163	170	232	241	170	166	153

Vir: prirejeno po The World DataBank (2013).

Tabela 5.8: BDP v \$ in BDP na prebivalca v \$ od 2001 do 2011

Leto	2001	2002	2003	2005	2007	2009	2011
BDP v \$	1.079 mrd	1.239 mrd	1.371 mrd	1.627 mrd	2.127 mrd	2.401 mrd	2.973 mrd
BDP na osebo	250	274	289	315	388	418	495

Vir: prirejeno po The World DataBank (2013).

Iz Tabele 5.7 lahko vidimo, da je bruto družbeni prihodek začel drastično padati že v obdobju pred vojno, kar je posledica slabega ravnanja vladajoče oblasti. Najnižji prihodek pa

je bil prav na višku vojne, in sicer dobrih 600 milijonov dolarjev. Velik vpliv na to je imelo tudi dejstvo, da država v tistem času ni pridobivala ničesar od prodaje diamantov, ki so bili v večini pod nadzorom upornikov. Z posredovanjem UNAMSIL in večjim nadzorom vlade nad diamantnimi območji pa se BDP začne počasi dvigovati. In tako se v prvih dveh letih misije prihodek podvoji in vztrajno raste še danes (glej Tabelo 5.8). Sorazmerno s tem pa je padal oz. rasel tudi BDP na prebivalca. Po poročilu ZN naj bi le 14 odstotkov denarja zapravili za lokalne dobrine, pri čemer sta le dobra dva odstotka neposredno vplivala na lokalni BDP (v smislu porabljenega denarja za lokalne storitve). Tudi večina zunanjih izvajalcev se je raje povezovala z drugimi zunanjimi agencijami, prav tako pa tudi ni večjih dokazov, da bi nacionalno osebje, ki je bilo zaposleno preko misije, prešlo v javni sektor in ga pomagal obnoviti (Carnahan in dr. 2006, 25–46).

5.4.3.3 Izobrazba

5.4.3.3.1 Indeks izobrazbe

Indeks izobrazbe je sestavljen iz povprečja let šolanja odraslih in pričakovanih let šolanja otrok (Human Development Reports 2013a).

Tabela 5.9: Indeks izobrazbe v Sierra Leone

Leto	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2007	2009	2011
Indeks izobrazbe	0.145	0.182	0.217	0.262	0.287	0.291	0.294	0.300	0.304

Vir: prirejeno po Human Development Reports (2013a).

Indeks izobrazbe je v Sierra Leone izredno nizek, vendar se počasi, a vztrajno zvišuje (glej Tabelo 5.9). Eden od razlogov je tudi ta, da je večina prebivalstva mladega in potrebuje denar za preživetje. Iz tega razloga veliko mladih raje išče delo oz. se ukvarja z stvarmi, od katerih lahko preživi, kot pa bi obiskovali šolanje (po več ur na dan delajo tudi mlajši od 15 let). Učinka na indeks izobrazbe s strani misije ne morem ocenjevati, vendar so pa pripadniki izvedli cel kup kratkoročnih programov in izobraževali ljudi o človekovih pravicah, predstavljali radio programe, ki so izobraževali otroke, informirali ljudi o dogodkih po svetu, obnovili šole (Krasno 2005, 26).

5.4.3.3.2 Pričakovana leta šolanja otrok

Pri teh podatkih govorimo o številu let šolanja, ki jih lahko pričakuje otrok ob vstopu v šolo, če bi prevladujoči vzorci starostno specifične stopnje vpisa vztrajali v celotnem otrokovem življenju (Human Development Reports 2013a).

Tabela 5.10: Pričakovana leta šolanja otrok v Sierra Leone

Leto	1980	1990	2000	2005	2010
Leta šolanja	5	4.9	4.7	7.3	7.3

Vir: prirejeno po Human Development Reports (2013a).

Žal za vmesna leta podatkov ni bilo moč pridobiti, lahko pa vidimo, da so se pričakovana leta obiskovanja šole otrok od leta 1980 do 2000 znižala. Eden od razlogov bi lahko bil tudi delež otrok, ki je sodeloval v vojni (in vojna kot taka). Nato pa po koncu vojne leta šolanja zopet narastejo in se držijo nekje na 7,3 letih (glej Tabelo 5.10). Lahko rečemo, da je eden od razlogov za daljše šolanje tudi v tem, da se je z dosego miru več otrok lahko za daljši čas vrnilo nazaj v šolske klopi.

5.4.3.3.3 Poraba BDP za izobraževanje

Javni izdatki za izobraževanje so sestavljeni iz tekočih in kapitalskih javnih izdatkov za izobraževanje, ki vključujejo tudi državno porabo za izobraževalne ustanove (javne in zasebne), izobraževanje, administracijo, kot tudi subvencije za zasebne subjekte (študentom/gospodinjstvom in drugim privatnim subjektom) (The World DataBank 2013).

Tabela 5.11: Poraba BDP za izobrazbo med 2000 do 2011

Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011
BDP %	4,9	3,5	3,6	3,3	3,1	2,8	2,6	2,4	2,8	2,6	2,7

Vir: prirejeno po: The World DataBank (2013).

Podatke o porabi BPD za izobrazbo v Sierra Leone sem našla le od leta 2000 do 2011, z izjemo leta 2006. Iz teh podatkov lahko vidimo, da so več sredstev iz proračuna namenili za izobrazbo v času, ko je potekala misija UNAMSIL, kot pa ga namenjajo v zadnjih letih (glej

Tabelo 5.11). Razlog za to je lahko v večji finančni podpori skupnosti v tistem času, kot pa jo ima država danes.

6 ZAKLJUČEK

Zaradi vse večjega obsega nalog posameznih misij je tudi obseg dejavnikov, ki lahko prispevajo k uspehu misije, posledično širši. Zato je zanimivo, kako so lahko nekatere misije izredno uspešne, medtem ko so se druge misije v podobnih okoliščinah odrežejo slabše.

Kljub temu, da misija UNAMSIL velja za neke vrste model uspešnega izvajanja mirovnih operacij, pa vendar sama tako daleč ne bi šla. Vsekakor se strinjam, da je bila misija uspešna, vendar sem dobila vtis, da se vsa 'pompoznost' okoli modela za uspešno operacijo vrti na račun uspešne rešitve talcev. Katera misija pa ne bi veljala za uspešno po takšnem razpletu dogodkov? Do britanske intervencije je bila UNAMSIL precej neuspešna v izvajanju tako nalog iz mandata kot doseganju ciljev, ki jih omenja Pushkina pri ocenjevanju uspešnosti. Še več, kriza s talci bi jo prav lahko potisnila čez rob propada. Pa vendar, sreča v nesreči, kriza s talci je odprla oči mednarodni skupnosti, da je odreagirala in okrepila misijo, da se je uspešno zoperstavila oviram. Pojavi se vprašanje, kakšna bi bila situacija, v kolikor talcev ne bi ugrabili, ali bi se boji končali, kako dolgo bi še trajala vojna?

Kakorkoli, misiji UNAMSIL se je uspelo reorganizirati in uspešno zaključiti mandat in večino zadanih ciljev, od uspešno izvedenega DDR programa, do vrnitve beguncev ter aktivnega prispevka k ponovni vzpostavitvi državne oblasti. Izvajala je tudi naloge, ki niso bile v njenem načrtu kot so na primer gradnja in popravila cest in infrastrukture itd. Kar pa je pripomoglo k spoštovanju in legitimnosti v očeh lokalnega prebivalstva. Ker je od konca vojne minilo že več kot 10 let, lahko rečemo, da misija ni le uspela doseči trenutnega negativnega miru (odsotnosti neposrednega fizičnega nasilja), temveč je bila pri tem tudi zelo uspešna, saj je s svojo dejavnostjo prispevala tudi k daljšemu negativnemu miru (vsaj 10 let brez nasilja). Dolgotrajni negativni mir pa ni mogoč brez primerne podlage, kot so na primer demokratične volitve, ponovna vzpostavitev državne infrastrukture, varnostnih sil, sodišč ter sprave med ljudmi, pri čemer pa je UNAMSIL aktivno sodelovala. Jasno je tudi, da za uspešno misijo ni več dovolj le izpolnjevanje mandatov in da na uspeh vplivajo še drugi dejavniki, kot na primer podpora mednarodne skupnosti, podpora upornikom, stalna privrženost k reševanju konflikta in drugi. Misija je, kljub slabim začetkom, uspešno dosegla vse štiri pomembne cilje: zmanjšati človeško trpljenje, končati konflikt, preprečiti regionalne širitve in promovirati rešitev konflikta. Torej lahko zaključim, da je bila mirovna operacija

UNAMSIL zelo uspešna, predvsem v okviru tega, kako lahko je slabo situacijo s pravo in hitro reakcijo obrnila sebi v prid.

Poleg zadovoljstva ljudi pa je vpliv misije viden tudi pri splošnem stanju, v katerem se je država znašla. Seveda ne morem zagotovo trditi, da je prav misija glavni razlog za boljše stanje držav. Dejstvo pa je, da so bili v času vojne vsi indikatorji človekovega razvoja (zdravstvo, izobrazba in finance) nižji kot pred njo, ob prihodu pripadnikov UNAMSIL pa so se počasi zopet začeli dvigovati, čeprav so še vedno pod pragom svetovnega, celo afriškega povprečja. Z ponovnim zagonom gospodarstva in infrastrukture (z vzpostavitvijo oblasti, izobraževanjem varnostnih sil, volitvami itd.), v splošnem obnove družbe, bi lahko sklepali, da se vsaj nek delež denarja namenja za socialne transferje in tako delno rešuje problematika, ki je bila eden od razlogov za vojno.

7 LITERATURA

Adebajo, Akedeye. 2002. *Building peace in West Africa : Liberia, Sierra Leone, and Guinea-Bissau*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.

--- in David Keen. 2007. Sierra Leone. V *United Nation interventionisem 1991-2004*, ur. Mats Berdal in Spyros Economides, 246–273. Cambridge; New York: Cambridge University Press.

Annan, Kofi. 2000a. *Second report of the Secretary-General pursuant to Security Council resolution 1270 (1999) on the United Nations Mission in Sierra Leone, S/2000/13*. Dostopno prek: <http://daccessddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/235/52/PDF/N0023552.pdf?OpenElement> (15. marec 2013).

--- 2000b. *Third report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Sierra Leone, S/2000/186*. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/325/91/IMG/N0032591.pdf?OpenElement> (15. marec 2013).

--- 2000c. *Fourth report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Sierra Leone, S/2000/445*. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/407/22/IMG/N0040722.pdf?OpenElement> (15. marec 2013).

--- 2000č. *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Sierra Leone, S/2000/751*. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/554/71/PDF/N0055471.pdf?OpenElement> (15. marec 2013).

Barash, P. David in Charles P. Webel. 2009. *Peace and conflict studies*. Los Angeles: Sage

Bellamy, Alex, Paul Williams in Stuart Griffin 2010. *Understanding peacekeeping*. Cambridge; Malden: Polity Press

Bernath, Clifford in Sayre Nyce. 2002. *Report on the United Nations Mission in Sierra Leone: UNAMSIL-- A Peacekeeping Success Lessons Learned*. Dostopno prek: <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/73A45C6906FE65D185256C56006E10C-ri-sil-18oct.pdf> (15. april 2013).

Bolton, John R. 2001. United States Policy on United Nations Peacekeeping: Case Studies in The Congo, Sierra Leone, Ethiopia-Eritrea, Kosovo, and East Timor. *World Affairs* 163 (3): 129–147.

Carnahan, Michael, William Durch in Scott Gilmore. 2006. *Economic Impact of Peacekeeping*. Dostop prek: http://buildingmarkets.org/sites/default/files/economic_impact_of_un_peacekeeping_march_2006.pdf (15. maj 2013).

Childinfo. 2012. *Trends in estimates of maternal mortality ratio*. Dostop prek: http://www.childinfo.org/maternal_mortality_ratio.php (15. junij 2013).

Curran, David in Tom Woodhouse. 2007. Cosmopolitan Peacekeeping and Peacebuilding in Sierra Leone: What Can Africa Contribute? *International Affairs* 83 (6): 1055–1070.

Dejavniki uspeha. 2013. *Uspešnost in učinkovitost*. Dostopno prek: <http://www.dejavniki.uspeha.si/sr/blog/133-ucinkovitost-in-uspesnost> (14. marec 2013).

Diehl, Paul F. 1988. Peacekeeping Operations and the Quest for Peace. *Political Science Quarterly* 103 (3): 458–507.

Dobbins, James. 2005. *The UN's role in nation-building: from the Congo to Iraq*. Santa Monica (CA); Arlington (VA); Pittsburg (PA): RAND.

Društvo za Združene narode za Slovenijo. 2013. *Združeni narodi*. Dostopno prek: <http://www.unaslovenia.org/ozn> (15. junij 2013).

Druckman, Daniel, Paul C. Stern, Paul Diehl, A. Betts Fetherston, Robert Johansen, William Durch in Steven Ratner 1997. Evaluating PeaceKeeping Missions. *Mershon International Studies Review* 41 (1): 151–165.

Eldridge, Adolfo. 2010. *Peace-Building after Post-Modern Conflicts/The UN Integrated mission (UNAMSIL) in Sierra Leone*. Foi, Swedish Defence Research Agency, Department of Defence Analysis. Dostopno prek: http://www.foi.se/ReportFiles/foir_2959.pdf (15. julij 2013).

Encyclopedia Britannica. 2013. *Sierra Leone*. Dostopno prek: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/543356/Sierra-Leone/274793/Post-civil-war> (18. junij 2013).

Enuka, Chuka. 2012. United Nations and ECOWAS Joint Intervention in Sierra-Leonean Conflict: An Analysis of the Problems of Peacekeeping, Peacemaking and Peace Enforcement. *The IUP Journal of International Relations* 6 (3): 52–66.

Heidelberg Institute for International Conflict Research. 1995. *Konfliktbarometer welt 1995*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/de/konfliktbarometer/pdf/Konfliktbarometer_1995.pdf (16. maj 2013).

--- 1996. *Konfliktbarometer Welt 1996*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/de/konfliktbarometer/pdf/Konfliktbarometer_1996.pdf (16. maj 2013).

--- 1997. *Conflict-Barometer World 1997*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_1997.pdf (16. maj 2013).

--- 1998. *Konfliktbarometer Welt 1998*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/de/konfliktbarometer/pdf/Konfliktbarometer_1998.pdf (16. maj 2013).

--- 1999. *Konfliktbarometer 1999*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/de/konfliktbarometer/pdf/Konfliktbarometer_1999.pdf (16. maj 2013).

--- 2000. *Konfliktbarometer 2000*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/de/konfliktbarometer/pdf/Konfliktbarometer_2000.pdf (16. maj 2013).

--- 2001. *Konfliktbarometer 2001*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/de/konfliktbarometer/pdf/Konfliktbarometer_2001.pdf (16. maj 2013).

--- 2002. *Conflict Barometer 2002*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2002.pdf (16. maj 2013).

--- 2003. *Conflict Barometer 2003*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2003.pdf (16. maj 2013).

--- 2004. *Conflict Barometer 2004*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2004.pdf (16. maj 2013).

--- 2005. *Conflict Barometer 2005*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2005.pdf (16. maj 2013).

--- 2006. *Conflict Barometer 2006*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2006.pdf (16. maj 2013).

--- 2007. *Conflict Barometer 2007*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2007.pdf (16. maj 2013).

--- 2008. *Conflict Barometer 2008*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2008.pdf (16. maj 2013).

--- 2009. *Conflict Barometer 2009*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2009.pdf (16. maj 2013).

--- 2010. *Conflict Barometer 2010*. Dostopno prek: http://www.hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2010.pdf (16. maj 2013).

--- 2013. *Methodological Approach*. Dostopno prek: <http://hiik.de/en/methodik/index.html> (16. maj 2013)

Howard, Lisa Morje. 2008. *UN Peacekeeping in civil wars*. Cambridge University Press.

Human Rights Watch. 2003. "*We'll Kill You if You Cry*" *Sexual Violence in The Sierra Leone Conflict*. Dostopno prek: <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/sierleon0103.pdf> (15. maj 2013).

Human Development Reports. 2013a. *International Human Development Indicators*. Dostopno prek: <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/default.html> (15. maj 2013).

--- 2013b. *Indices and Data*. Dostopno prek: <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/> (15. maj 2013).

Jazbec, Milan. 2005. Vloga, organiziranost in delovanje OZN, NATA, EU IN OVSE pri izvajanju operacij v podporo miru. V *Vključevanje civilnih zmogljivosti v operacije v podporo miru*, ur. Bojan Pipenbaher, 108–117. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo, Direktorat za obrambne zadeve, Sektor za civilno obrambo.

Jelušič, Ljubica. 2005a. Mirovne operacije: opredelitve, problemi, prihodnost. V *Mirovne operacije in vloga Slovenije*, ur. Ljubica Jelušič, 11–32. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2005b. Mirovne operacije Združenih narodov. V *sodobno vojaštvo in družba*, ur. Anton Bebler, 147–166. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Johansen, C. Robert. 1994. U. N. Peacekeeping: How Should We Measure Success? *Mershon Interantional Studies Rreview* 38 (2): 307–310.

Krasno, Jean. 2005. *Public Opinion Survey of UNAMSIL's Work in Sierra Leone*. City College of New York and Yale University. Dostopno prek: <http://pbpu.unlb.org/PBPS/Library/UNAMSIL-Public%20Opinion%20Survey%20Full%20Report%20%2819%20July%202005%29.pdf> (12. marec 2013).

Malan Mark, Angela McIntyre in Phenyio Rakate. 2003. *Peacekeeping in Sierra Leone: Unamsil Hits Home Straight*. The Institute for Security Studies. Dostopno prek: <http://www.issafrica.org/uploads/Mono68Full.pdf> (12. februar 2013).

Peace and Security Section of the United Nations Department of Public Information. 2005. *UNAMSIL: A Success Story in Peacekeeping*. Dostopno prek: <https://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamsil/Overview.pdf> (10. februar 2013).

Peacekeeping Best Practices Unit, Department of Peacekeeping Operations. 2003. *Lessons learned from United Nations Peacekeeping Experiences in Sierra Leone*. Dostopno prek: <http://pbpu.unlb.org/PBPS/Library/SL-LL%20Report.pdf> (14. februar 2013).

Political Terror Scale. 2013. *Sierra Leone*. Dostopno prek: <http://www.politicalterrorscale.org/countries.php?region=Africa&country=Sierra%20Leone> (16. julij 2013).

Pushkina, Darya. 2006. A Recipe for Success? Ingredients of a Successful Peacekeeping Mission. *International peacekeeping* 13 (2): 133–149.

UNCHR. 2002. *Sierra Leone: Statistical Yearbook 2002*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/414ad5a77.html> (18. april 2013).

--- 2005. *Sierra Leone: Statistical Yearbook 2005*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/4641bec111.html> (18. april 2013).

--- 2012. *Sierra Leone: Statistical Snapshot*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e485186&submit=GO> (18. april 2013).

United Nations Peacekeeping. 2013a. *Peacekeeping Operations*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/> (15. junij 2013).

--- 2013b. *What is Peacekeeping?* Dostopno prek: <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/peacekeeping.shtml> (15. junij 2013).

Van der Lijn, Jaïr. 2008. *Factors for Success and Failure of UN Peacekeeping Operations: Theory and the Case of UNMIS in Sudan*. Dostopno prek: http://citation.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/5/1/5/8/pages251586/p251586-1.php (17. junij 2013).

Van der Lijn, Jaïr. 2009. If only There Were a Blueprint! Factors for Success and Failure of UN Peace-Building Operations. *Journal of International Peacekeeping* 13 (1-2): 1–26.

Varnostni svet. 1999. *Resolucija 1270, S/RES/1270/1999*. Dostopno prek: <http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/315/02/PDF/N9931502.pdf?OpenElement> (12. april 2013).

--- 2000a. *Resolucija 1289, S/RES/1289/2000*. Dostopno prek: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/283/50/PDF/N0028350.pdf?OpenElement> (12. april 2013).

--- 2000b. *Resolucija 1306, S/RES/1306/2000*. Dostopno prek: <http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/517/01/PDF/N0051701.pdf?OpenElement> (16. april 2013).

--- 2000c. *Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2000/41*. Dostopno prek: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PRST/2000/41 (15. april 2013).

--- 2000č. *4099th Meeting of Security council, S/PV.4099*. Dostopno prek: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.4099 (12. april 2013).

--- 2001. *Resolucija 1346, S/RES/1346/2001*. Dostopno prek: <http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/312/19/PDF/N0131219.pdf?OpenElement> (12. april 2013).

--- 2005. *5334th Meeting of Security council, S/PV.5334*. Dostopno prek: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.5334 (14. junij 2013).

--- 2012. *6739th meeting of Security council, S/PV.6739*. Dostopno prek: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6739 (14. junij 2013).

SIPRI. 2010. *International Relations and Security Trends Database: Sierra Leone*. Dostopno prek: <http://first.sipri.org/> (15. maj 2013).

The Sierra Leone Webb. 2001. *An Opinion Poll of Freetown Residents on Elections and the Peace Process*. Dostopno prek: <http://www.sierra-leone.org/Other-Conflict/CGG121301.html> (12. februar 2013).

--- 2013. *Report on The Crissis in The Sierra Leone*. Dostopen prek: <http://www.sierra-leone.org/Other-Conflict/jetley-0500.html> (12. februar 2013).

The World Factbook-Central Intelligence Agency. 2013. *Sierra Leone*. Dostopno prek: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sl.html> (18. junij 2013).

Transparency International. 2012. *Corruption by Country/Territory: Sierra Leone: Public opinion*. Dostopno prek: http://www.transparency.org/country#SLE_PublicOpinion (15. maj 2013).

Turshen, Meredith. 2007. The impact of civil war on women and children in Africa. V *Security, reconstruction, and reconciliation: when the wars end*, ur. Ndulo Muna, 85–96. London; New York: University College London Press

The World DataBank. 2013. *World Development Indicators*. Dostopno prek: <http://databank.worldbank.org/data/views/variableselection/selectvariables.aspx?source=world-development-indicators> (18. maj 2013).

Slovar slovenskega knjižnega jezika. 2008. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (18. maj 2013).

Združeni narodi. 2000. *UNOMSIL*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unomsil/Unomsil.htm> (14. junij 2013).

--- 2005a. *Sierra Leone - UNAMSIL - Facts and Figures*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamsil/facts.html> (14. junij 2013).

--- 2005b. *Sierra Leone - UNAMSIL - Background*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamsil/background.html> (14. junij 2013).

--- 2009. *UNAMSIL*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamsil/> (14. junij 2013).

--- 2010. *UN Standards of Conduct*. Dostopno prek: <http://cdu.unlb.org/UNStandardsofConduct/CodeofConduct.aspx> (20. julij 2013).

--- 2013. *UN at glance*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/aboutun/index.shtml> (15. junij 2013).